

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

Lietuvos Respublikos Seimui

IŠVADA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS 2010 M. VALSTYBĖS SKOLOS, SUTEIKTŲ PASKOLŲ IŠ VALSTYBĖS VARDU PASISKOLINTŲ LĖŠŲ IR SUTEIKTŲ VALSTYBĖS GARANTIJŲ ATASKAITŲ

2011 m. rugsėjo 26 d. Nr. FA-P-60-3-63
Vilnius

Vykdydama Valstybės kontrolės įstatymo¹ ir Valstybės skolos įstatymo² nuostatas, Valstybės kontrolė atliko 2010 m. valstybės skolos bei suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų (toliau – Valstybės skolos ataskaitos) auditą.

Pagal Valstybės skolos įstatymą Finansų ministerija atstovauja Vyriausybei skolinantis valstybės vardu, valdant Vyriausybės valstybės vardu priištus įsipareigojimus, tvarko valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir priištų įsipareigojimų apskaitą. Vyriausybės pareiga – pasibaigus biudžetiniams metams, kartu su Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniu pateikti Seimui Valstybės skolos ataskaitas. Vyriausybė Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį Seimui pateikė 2011 m. kovo 24 d., o Valstybės kontrolė šį rinkinį iš Seimo gavo 2011 m. kovo 25 d.

¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas, 1995-05-30 Nr. I-907 (2001-12-13 įstatymo Nr. IX-650 redakcija, su pakeitimais ir papildymais), 9 str. 3 d.

² Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas, 1996-08-22 Nr. I-1508 (2005-06-16 įstatymo Nr. X-251 redakcija su pakeitimais ir papildymais).

Auditą atlikome pagal Valstybinio audito reikalavimus³. Valstybės skolos ataskaitų valstybinį auditą suplanavome ir atlikome taip, kad gautume pakankamą užtikrinimą, jog:

- Valstybės skolos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais parengtos pagal teisės aktų reikalavimus, reglamentuojančius jų sudarymą, jose nėra reikšmingų iškraipymų, lyginant su Finansų ministerijos tvarkomais duomenimis, iš kurių jos sudarytos;
- valstybės vardu buvo skolinamasi laikantis Valstybės skolos įstatymo ir kitų teisės aktų.

Valstybės kontrolė nevertino tų Valstybės skolos ataskaitų dalių, kurių auditas pagal įstatymus yra pavestas savivaldybių kontrolės ir audito tarnyboms (savivaldybių skola) ir audito įmonėms (valstybės socialinės apsaugos fondų skola, garantijų institucijų ir kitų ūkio subjektų, kuriems yra suteikta valstybės garantija, prisiimti skoliniai įsipareigojimai). Mes tikime, kad atliktas auditas suteikia pakankamą pagrindą mūsų nuomonei pareikšti.

1. 2010 m. Vyriausybės vertybinius popieriai (toliau – VVP) vidaus rinkoje buvo platinami per aukcionus, neviešu (dvišalių derybų) ir sindikato būdais. Nesilaikyta Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos taisyklių⁴ reikalavimų – informacija apie minėtais būdais išleidžiamas VVP emisijas nebuvo skelbiama prieš platinimą, o platinimo tvarka nenustatyta. Visi vidaus rinkoje naudojami VVP platinimo būdai nustatyti Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos taisyklėse 2011 m. rugpjūčio mėn.⁵ (Išvados priedo III dalies 2 skyrius).

2. 2010 m. vidaus rinkoje leidžiant VVP emisijas, denominuotas užsienio valiuta, buvo pritaikyti išankstiniai valiutos keitimo sandoriai, nesivadovaujant Finansinių paslaugų, susijusių su išvestinių finansinių priemonių taikymu, pirkimo procedūrų taisyklėmis⁶ (Išvados priedo III dalies 2 skyrius).

3. Valiutos apsikeitimo sandoriai buvo sudaryti per du mėnesius nuo obligacijų emisijos, denominuotos JAV doleriais, išleidimo, dėl to laikinai laisvų skolintų lėšų dalis per tą laikotarpį, nesilaikant teisės aktų⁷, nebuvo investuojama – 1 150 mln. JAV dolerių neinvestuota apie 12 dienų,

³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (2004-01-20 įsakymo Nr. V-12 redakcija).

⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-12-03 nutarimas Nr. 1329 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos vidaus rinkoje taisyklių patvirtinimo“ (2004-02-05 nutarimo Nr. 131 redakcija).

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-12-03 nutarimas Nr. 1329 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos vidaus rinkoje taisyklių patvirtinimo“ (2011-08-17 nutarimo Nr. 907 redakcija).

⁶ Finansų ministro 2006-07-21 įsakymas Nr. 1K-269 „Dėl Finansinių paslaugų, susijusių su išvestinių finansinių priemonių taikymu, pirkimo procedūrų taisyklių patvirtinimo“.

⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-02-28 įsakymas Nr. 49 (2010-02-09 įsakymo Nr. 1K-032 redakcija) „Dėl laikinai laisvų valstybės piniginių išteklių investavimo taisyklių patvirtinimo“, 5 p.

350 mln. JAV dolerių – apie 30 dienų, 500 mln. JAV dolerių – 56 dienas (Išvados priedo III dalies 3 skyrius).

4. Priimant sprendimą dėl kredito linijos nesivadovauta Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo užsienio rinkoje, paskolų valstybės vardu ėmimo ir kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų pasirašymo taisyklėmis⁸. Finansų ministerija šia kredito linija nesinaudojo ir sumokėjo per 800 tūkst. Lt įsipareigojimo mokestį (Išvados priedo III dalies 2 skyrius).

5. Valdžios ir socialinės apsaugos fondų sektorių skola, vidaus skola ir vidaus trumpalaikiai įsipareigojimai *Valstybės skolos ataskaitoje pagal sektorius* dėl techninės klaidos sumažinti 1 000 mln. Lt. Šie duomenys Aiškinamajame rašte pateikti teisingai (Išvados priedo II dalies 1 skyrius).

6. Aiškinamajame rašte pateikti neteisingi duomenys apie 2010 m. neviešu (dvišalių derybų) būdu išplatintus VVP (nurodyta 295 mln. Lt daugiau) ir garantijų institucijų prisiimtų įsipareigojimų nustatytą 2010 m. limitą (nurodyta 459 mln. Lt mažiau); nepateikta informacija apie 2009 m. valstybės skolos ataskaitos duomenų patikslinimą ir priežastis bei naujus skolinimosi būdus vidaus rinkoje; informacija apie valstybės vardu pasiskolintų pinigų srautus yra netiksli ir neparodo tikrųjų skolintų lėšų įplaukų ir išmokų (Išvados priedo II dalies 1 skyrius).

Mūsų nuomone, išskyrus poveikį, kurį turi ankstesnėse pastraipose išdėstyti dalykai, 2010 m. visais reikšmingais atžvilgiais valstybės vardu buvo skolinamasi ir Valstybės skolos ataskaitos parengtos laikantis Valstybės skolos įstatymo ir kitų teisės aktų.

Atkreipiame dėmesį į šiuos, Valstybės kontrolės nuomone, reikšmingus pastebėjimus dėl valstybės skolos valdymo, kurie nedaro įtakos nuomonei, tačiau reikalauja skubių svarstymų ir sprendimų dėl jų priėmimo:

1. Valstybės fondų laikinai laisvi piniginiai ištekliai, kurie kas mėnesį sudarė apie 1,6 mlrd. Lt, ir toliau nenaudojami valdant valstybės vardu prisiimtus skolinius įsipareigojimus (Išvados priedo III dalies 4 skyrius).

2. Skolos valstybės vardu valdymo programai 2010 m. buvo numatyta skirti 1 592,1 mln. Lt asignavimų. Per metus Vyriausybei perskirsčius asignavimus Skolos valstybės vardu

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-11-20 nutarimas Nr. 1377 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo užsienio rinkose, paskolų valstybės vardu ėmimo ir kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų pasirašymo taisyklių patvirtinimo (2006-03-09 nutarimo Nr. 218 redakcija) 12 p.

valdymo programai, skirti asignavimai buvo sumažinti 58,7 mln. Lt. Toks programai skirtų asignavimų sumažinimas buvo nepagrįstas, nes faktinės 2010 m. skolos valdymo išlaidos yra 1 695,2 mln. Lt ir viršija tiek pradinį, tiek patikslintą planą. Faktinės skolos valdymo išlaidos 165 mln. Lt viršija išlaidas, nurodytas Aiškinamajame rašte, nes dalis palūkanų buvo sumokėta iš skolintų lėšų (Išvados priedo III dalies 5 skyrius).

Išvados priede – Ataskaitoje dėl Lietuvos Respublikos 2010 m. valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų vertinimo rezultatų – pateikiama Valstybės kontrolės išvadą pagrindžianti informacija, kiti reikšmingi pastebėjimai.

Taip pat atkreipiame dėmesį, kad Valstybės kontrolė 2011 m. gegužės 24 d. atliko skolos valstybės vardu valdymo auditą⁹, kurio metu vertino VVP, išleidžiamų vidaus rinkoje, valdymo efektyvumą. Auditas apėmė 2006–2009 m. laikotarpį, kai kuriais atvejais palyginimui buvo naudojami ir 2010 m. duomenys. Vyriausybei ir Finansų ministerijai buvo pateiktos rekomendacijos dėl Vyriausybės vidutinės trukmės skolinimosi ir skolos valdymo strategijos, skolinimosi vidaus rinkoje planavimo, VVP išleidimo vidaus rinkoje, informacijos apie VVP išleidimą per aukcionus skelbimo, reikalavimų aukciono dalyviams ir bendradarbiavimo su investuotojais tobulinimo.

Valstybės kontrolierė

Giedrė Švedienė

⁹ Valstybės kontrolės 2011-05-24 valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-700-1-6 „Lietuvos Vyriausybė sėkmingai skolinasi vidaus rinkoje: kaip šį procesą optimizuoti ir sumažinti skolos valdymo išlaidas“.

**Išvados dėl Lietuvos Respublikos
2010 m. valstybės skolos ataskaitų
priedas**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

ATASKAITA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS 2010 M. VALSTYBĖS SKOLOS, SUTEIKTŲ PASKOLŲ IŠ VALSTYBĖS VARDU PASISKOLINTŲ LĖŠŲ IR SUTEIKTŲ VALSTYBĖS GARANTIJŲ ATASKAITŲ VERTINIMO REZULTATŲ

2011 m. rugsėjo 26 d.
Vilnius

Su Išvada dėl Lietuvos Respublikos 2010 m. valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų galima susipažinti Valstybės kontrolės interneto puslapyje adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Ivadas	3
I dalis. 2010 m. Valstybės skoliniai įsipareigojimai ir įsipareigojimai Valstybei	5
1. Valdžios sektoriaus skola	5
1.1. Valstybės skolos dydis	5
1.2. Valstybės skolos struktūra	6
1.3. Valstybės vardu prisiimtų skolinių įsipareigojimų grąžinimai	7
2. Skoliniai įsipareigojimai valstybei	9
3. Valstybės suteiktos garantijos	10
II dalis. 2010 m. Valstybės skolos ataskaitų duomenų vertinimas	12
1. Valstybės skolos ataskaitų duomenų teisingumas, pilnumas ir atskleidimas	12
1.1. Valstybės skolos ataskaitų atitiktis teisės aktų reikalavimams ir Finansų ministerijos tvarkomiems duomenims	12
1.2. Duomenų atskleidimas Aiškinamajame rašte	13
III dalis. 2010 m. Skolos valstybės vardu valdymas	15
1. 2010 m. skolinimasis	15
2. Skolinimasis vidaus rinkoje	17
3. Skolinimasis užsienio rinkoje	20
4. Valstybės piniginių išteklių valdymas	23
5. Skolos valstybės vardu valdymo išlaidos	25
6. Vyriausybės ir savivaldybių skolinimosi limitai	26
IV dalis. Seimo ir Valstybės kontrolės siūlymų įgyvendinimas	30

ĮVADAS

Rengdami Išvadą dėl Valstybės skolos ataskaitų siekėme:

- pateikti Seimui informaciją, reikalingą Valstybės skolos ataskaitoms tvirtinti, ir pareikšti nepriklausomą nuomonę apie Valstybės skolos ataskaitų atitiktį teisės aktų reikalavimams ir jose pateiktų duomenų patikimumą, teisingumą ir išsamumą;
- atskleisti valstybės skolos ir skolinių įsipareigojimų valstybei valdymo ir administravimo problemas, padėti tinkamai ir laiku jas spręsti.

Šiame dokumente pateikti atlikto valstybinio audito rezultatai ir kita informacija, pagrindžianti Valstybės kontrolės nuomonę apie Valstybės skolos ataskaitas.

Audito apimtis ir metodai

Valstybinio audito metu įvertinome:

- 2010 m. Valstybės skolos ataskaitų atitiktį teisės aktų reikalavimams ir jų duomenų patikimumą:
 - ▶ Lietuvos Respublikos valstybės skolos 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaitos pagal priemonių tipą (forma Nr. 16);
 - ▶ Lietuvos Respublikos valstybės skolos 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaitos pagal kreditorius (forma Nr. 17);
 - ▶ Lietuvos Respublikos valstybės skolos 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaitos pagal sektorius (forma Nr. 18);
 - ▶ Suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaitos (forma Nr. 19);
 - ▶ Suteiktų valstybės garantijų 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaitos (forma Nr. 20);
- 2010 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte (toliau – Aiškinamasis raštas) pateiktų duomenų, susijusių su valstybės skola, atskleidimą;
- Vyriausybės ir savivaldybių skolinimosi limitų laikymąsi;
- 2010 m. skolos valstybės vardu ir valstybės piniginių išteklių valdymą;
- Valstybės skolos, skolinių įsipareigojimų valstybei ir susijusių rodiklių 2009–2010 m. dinamiką;
- Seimo ir Valstybės kontrolės siūlymų įgyvendinimą.

Atlikdami auditą vadovavomės Valstybinio audito reikalavimais¹, Tarptautinio valiutos fondo ir Pasaulio banko valstybės skolos valdymo strategijos formavimo rekomenduojamomis gairėmis, Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI) Valstybės skolos

¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 „Dėl valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

darbo grupės dokumentais, užsienio šalių aukščiausiųjų audito institucijų gerosios audito praktikos pavyzdžiais ir kitais dokumentais.

Apribojimai

Savivaldybių ir uždarytųjų akcinių bendrovių skolinių įsipareigojimų auditas yra pavestas savivaldybių kontrolės ir audito tarnyboms ir audito įmonėms. Todėl valstybinio audito metu Valstybės kontrolė kai kurias Valstybės skolos ataskaitų dalis auditavo darydama apribojimus:

- ▶ Savivaldybių skola – įvertinta, ar Finansų ministerija tinkamai 2010 m. valstybės skolos ataskaitoje atskleidė ir konsolidavo savivaldybių pateiktus duomenis apie savivaldybių skolinius įsipareigojimus;
- ▶ Garantijų institucijų UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ ir UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“ priimti įsipareigojimai – įvertinta, ar Finansų ministerija Valstybės skolos ataskaitose tinkamai atskleidė garantijų institucijų pateiktus duomenis apie jų priimtus įsipareigojimus per 2010 m. ir limitų laikymąsi.

I DALIS. 2010 M. VALSTYBĖS SKOLINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI IR ĮSIPAREIGOJIMAI VALSTYBEI

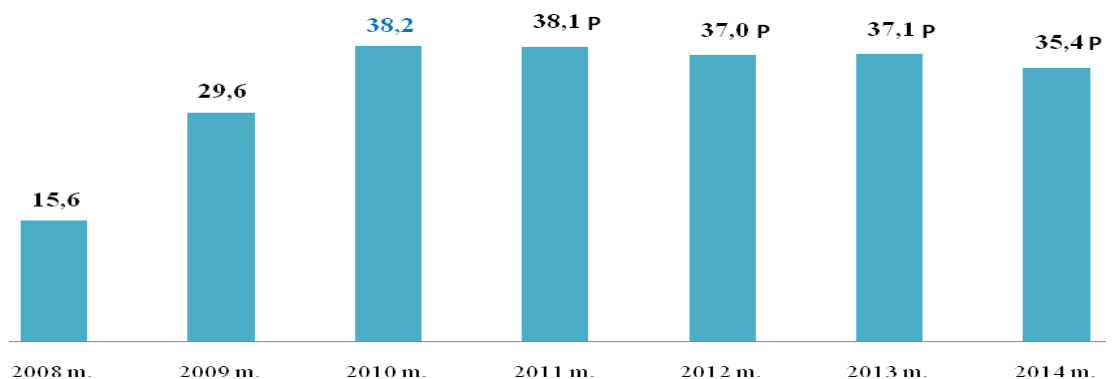
1. Valdžios sektoriaus skola

1.1. Valstybės skolos dydis

Valstybės skola² – valdžios sektoriui³ priskirtų subjektų, turinčių teisę skolintis, prisiimtų, bet dar neįvykdytų įsipareigojimų grąžinti kreditoriams lėšas, pasiskolintas išplatinus Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius, pasirašius paskolų sutartis, lizingo (finansų nuomos) sutartis ir kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus, konsoliduota suma.

Valdžios sektoriaus skola 2010 m. pabaigoje sudarė 36 588,1 mln. Lt. Palyginti su 2009 m., ji išaugo 9 481,9 mln. Lt, arba 35 proc. Per metus valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP padidėjo 31 proc. ir 2010 m. gruodžio 31 d. sudarė 38,7 proc. nuo BVP⁴. Atsižvelgus į pritaikytas finansines išvestines priemones valstybės skola 2010 m. pabaigoje sudarė 36 113,5 mln. Lt ir atitinkamai 38,2 proc. nuo BVP (1 pav.).

1 pav. Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP, proc. 2008–2014 m.⁵

Šaltinis – Finansų ministerija, Statistikos departamentas

² Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas, 1996-08-22 Nr. I-1508 (2005-06-16 įstatymo Nr. X-251 redakcija su pakeitimais ir papildymais) 2 str. 2 p.

³ Sektorius, kuris apima centrinės valdžios (Vyriausybė ir kiti šiam sektoriui priskirti subjektai), vietos valdžios (savivaldybės ir kiti šiam sektoriui priskirti subjektai) ir valstybės socialinės apsaugos fondų (Valstybinio socialinio draudimo fondas, Privalomojo sveikatos draudimo fondas ir kiti šiam sektoriui priskirti subjektai) sektorius.

⁴ BVP – to meto kainomis, antrasis įvertis (Statistikos departamento 2011-05-30 duomenys).

⁵ 2008–2010 m. rodikliai – faktiniai, 2011–2014 m. rodikliai – Lietuvos konvergencijos 2011 m. programoje (patvirtintoje Vyriausybės 2011-04-27 nutarimu Nr. 491) prognozuojamas valstybės skolos santykis su BVP (P – projekcijos).

Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP išlieka mažesnis negu Maastrichto sutartimi nustatytas kriterijus (ne daugiau kaip 60 proc. nuo BVP). Šis rodiklis yra vienas mažiausių Europos Sąjungoje (toliau – ES). ES statistikos agentūros „Eurostat“ duomenimis, ES šalių narių valstybės skolos vidurkis 2010 m. gruodžio 31 d. sudarė apie 80 proc. nuo BVP.

1.2. Valstybės skolos struktūra

2010 m. gruodžio 31 d. didžiausią valdžios sektoriaus skolos dalį sudarė centrinės valdžios skoliniai įsipareigojimai:

- Centrinės valdžios konsoliduota skola – 34 129,7 mln. Lt, arba 93,3 proc. visos skolos. Konsoliduoti įsipareigojimai⁶ tarp centrinės valdžios subjektų – 311,3 mln. Lt;
- Vietos valdžios konsoliduota skola – 1 492 mln. Lt, arba 3,7 proc. Konsoliduoti vietos valdžios sektoriaus subjektų įsipareigojimai⁷ – 141,7 mln. Lt;
- Socialinės apsaugos fondų skola – 5 688,1 mln. Lt, arba 3 proc. Konsoliduoti socialinės apsaugos fondų subjektų skoliniai įsipareigojimai⁸ – 4 580 mln. Lt.

Per 2010 m. centrinės valdžios skola išaugo 33 proc., vietos valdžios – 3 proc. ir valstybės socialinės apsaugos fondų sektoriaus – 89 proc.

Valstybės skolos struktūros pasiskirstymas pagal priemonių tipą (paskolos ir VVP), kreditorius (užsienio ir vidaus), skolinimosi trukmę (ilgalaikiai ir trumpalaikiai skoliniai įsipareigojimai) ir jų pokyčiai pateikiami 1 lentelėje.

Pagrindiniai valstybės skolos struktūros pasikeitimai, palyginti su 2009 m.:

- ▶ **Pagal kreditorius:** vidaus skolos dalis valstybės skolos struktūroje 2010 m. sumažėjo nuo 29,7 iki 26,4 proc., atitinkamai padidėjo užsienio skolos dalis – nuo 70,3 iki 73,6 proc.
- ▶ **Pagal skolinimosi trukmę:** ilgalaikiai įsipareigojimai (daugiau nei 1 metų) per 2010 m. padidėjo 8 392 mln. Lt, arba 32,4 proc., ir 2010 m. pabaigoje sudarė 34 298,9 mln. Lt, jų lyginamoji dalis visoje skoloje sudarė 93,7 proc. visos valstybės skolos. Palyginti su 2009 m., ilgalaikių įsipareigojimų dalis valstybės skolos struktūroje sumažėjo nuo 95,6 iki 93,7 proc., o trumpalaikių įsipareigojimų dalis atitinkamai padidėjo nuo 4,4 iki 6,3 proc.

⁶ Vyriausybės vertybiniai popieriai nominalia verte, kuriuos buvo įsigiję centrinės valdžios vienetai: Finansų ministerija – 102,7 mln. Lt, valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondas – 105,6 mln. Lt, Sandėlių kompensavimo fondas – 1,7 mln. Lt, Garantinis fondas – 54,6 mln. Lt, Žemės ūkio paskolų garantinis fondas – 14,8 mln. Lt, valstybės įmonė Turto bankas – 23,7 mln. Lt, Lietuvos aplinkos apsaugos investicinių fondo – 0,02 mln. Lt, Pasėlių draudimo fondas – 8,3 mln. Lt.

⁷ 91,7 mln. Lt savivaldybėms suteiktos paskolos iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir 50 mln. Lt savivaldybėms suteiktos trumpalaikės paskolos iš biudžeto laikinam apyvartinių lėšų trūkumui padengti.

⁸ Finansų ministerijos iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų perskolinti 4 580 mln. Lt Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai pinigų srautams subalansuoti.

- ▶ **Pagal priemonių tipą:** per 2010 m. padidėjo įsipareigojimai pagal visas priemones, paskolų dalis metų pabaigoje sudarė 6 477,2 mln. Lt, arba 17,7 proc. visos valstybės skolos, tačiau ir toliau valstybės skolos struktūroje dominuoja VVP – 82,3 proc. skolos.
- ▶ **Pagal valiutą:** per 2010 m. gerokai padidėjo skolinių įsipareigojimų JAV doleriais: 2009 m. pabaigoje tokie įsipareigojimai sudarė 14,2 proc. centrinės valdžios skolos, 2010 m. pabaigoje skola JAV doleriais sudarė 32,5 proc.

1 lentelė. Valdžios sektoriaus skola pagal priemonių tipą, įsipareigojimų trukmę ir kreditorius 2009–2010 m.⁹

Rodiklis	2009-12-31		2010-12-31		Pokytis	
	mln. Lt	lyginamasis dydis, proc.	mln. Lt	lyginamasis dydis, proc.	mln. Lt	proc.
<i>Pagal priemones</i>						
Indėliai	6,4	0,02	16,5	0,05	10,1	157,7
VVP	22 820,8	84,2	30 094,4	82,6	7 273,6	31,9
Paskolos	4 278,9	15,8	6 477,2	17,7	2 198,2	51,4
<i>Pagal pradinę trukmę</i>						
Ilgalaikiai įsipareigojimai	25 906,8	95,6	34 298,9	93,7	8 392,1	32,4
Trumpalaikiai įsipareigojimai	1 199,4	4,4	2 289,2	6,3	1 089,8	90,9
<i>Pagal kreditorius</i>						
Vidaus kreditoriams	8 062,7	29,7	9 657,9	26,4	1 595,2	19,8
Užsienio kreditoriams	19 043,5	70,3	26 930,2	73,6	7 886,7	41,4
Iš viso valstybės skola	27 106,2	100,0	36 588,1	100,0	9 481,9	34,9

Šaltinis – Valstybės kontrolė

1.3. Valstybės vardu prisiimtų skolinių įsipareigojimų grąžinimai

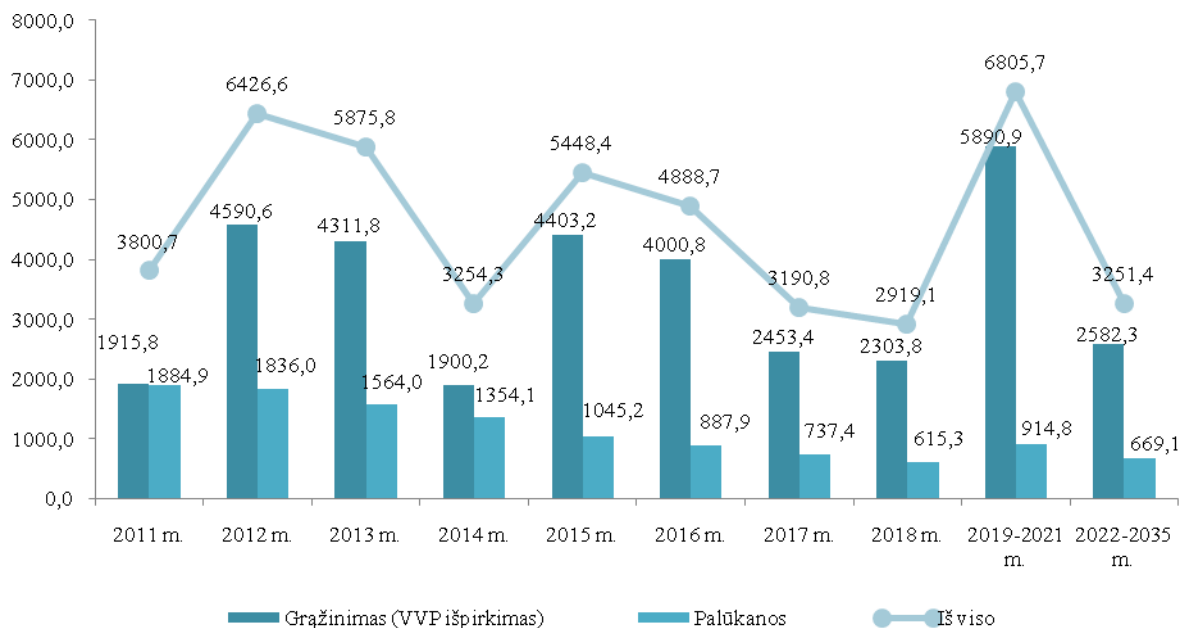
Valstybės vardu prisiimtų skolinių įsipareigojimų pagal iki 2010 m. gruodžio 31 d. pasirašytas sutartis suma įskaitant palūkanas sudarė 45 861,5 mln. Lt, iš jų – 34 352,8 mln. Lt skolinių įsipareigojimų ir 11 508,7 mln. Lt palūkanų¹⁰. Skolinių įsipareigojimų trukmė – nuo 2011 m. iki 2035 m.

Didžiausi skolinių įsipareigojimų grąžinimai pagal metus yra numatyti 2012 m. (bendra grąžinimų suma – 6 426,6 mln. Lt), 2013, 2015 ir 2016 m., o palūkanų – 2011–2014 m. (kasmet daugiau nei 1 300 mln. Lt). Taip pat didelės grąžinimų apimtys numatytos 2019–2021 m. – bendra grąžintina per šiuos metus suma – 6 805,7 mln. Lt. (2 pav.).

⁹ 2009-12-31 duomenys patikslinti pagal 2010-08-27 Lietuvos banko patikslintus pinigų apžvalgos duomenis apie centrinės ir vietinės valdžios sektorių subjektų prisiimtus įsipareigojimus.

¹⁰ Valstybės skoliniai įsipareigojimai apskaičiuoti taikant oficialų lito ir užsienio valiutų 2010-12-31 kursą, finansinių išvestinių priemonių įtaka neįvertinta.

2 pav. Valstybės vardu prisiimtų pagal iki 2010-12-31 pasirašytas sutartis skolinių įsipareigojimų gražinimas, mln. Lt

Šaltinis – Finansų ministerija

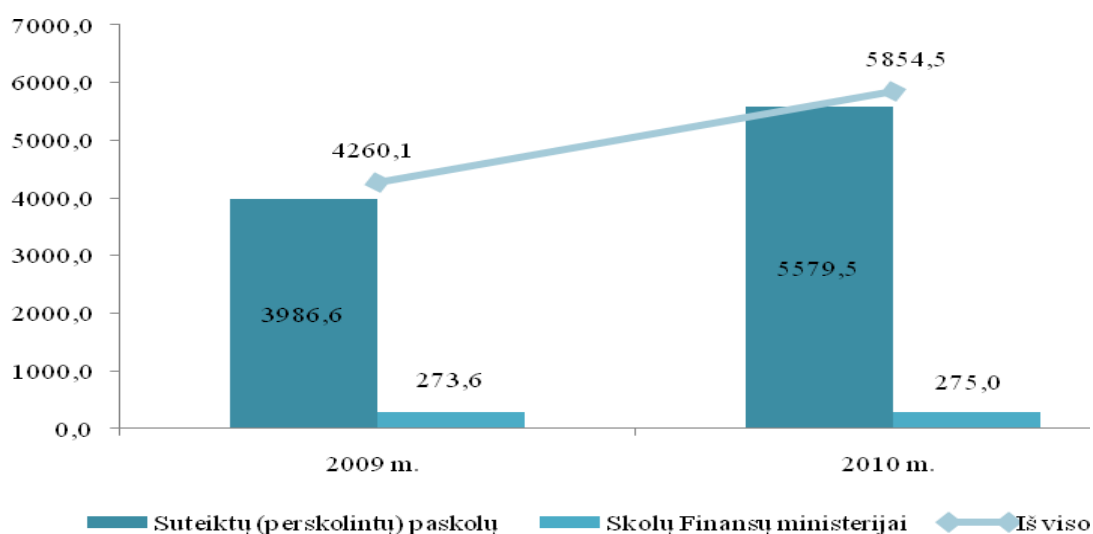
2. Skoliniai įsipareigojimai valstybei

Skolinius įsipareigojimus valstybei sudaro ūkio subjektams iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų suteiktos paskolos ir skolos pagal Finansų ministerijos, kaip Vyriausybės įgalioto asmens, pasirašytas sutartis su ūkio subjektais, už kuriuos sumokama įvykdžius valstybės garantinius įsipareigojimus.

Nuo 2004 m. iki 2008 m. naujos paskolos iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų nebuvo teikiamos, tik perskolinama pagal anksčiau pasirašytas sutartis, todėl skoliniai įsipareigojimai valstybei iki 2009 m. sausio 1 d. mažėjo.

Nuo 2009 m., daugiausiai dėl Finansų ministerijos iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų suteiktų paskolų Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai (toliau – *Sodra*), skoliniai įsipareigojimai valstybei pradėjo didėti. Iš viso per 2010 m. *Sodrai* pinigų srautams subalansuoti buvo suteikta 1 660 mln. Lt ilgalaikių paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų (palyginimui: 2009 m. – 2 920 mln. Lt). 2010 m. gruodžio 31 d. ūkio subjektams suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų negrąžintas likutis sudarė 5 579,5 mln. Lt, o ūkio subjektų skolų valstybei pagal įvykdytas valstybės garantijas negrąžintas likutis – 275,0 mln. Lt. Visa ūkio subjektų skola valstybei per 2010 m. išaugo iki 5 854,5 mln. Lt, arba 37,4 proc. (3 pav.).

3 pav. Paskolų, suteiktų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, dinamika 2009–2010, mln. Lt

Šaltinis – Finansų ministerija

3. Valstybės suteiktos garantijos

Valstybės garantija – valstybės turininis įsipareigojimas grąžinti visą skolą arba jos dalį ir apmokėti už grąžinamą skolą ar jos dalį palūkanas vidaus arba užsienio kreditoriui už skolininką, už kurio įsipareigojimų įvykdymą garantuoja valstybė, jeigu šis neįvykdo arba įvykdo ne visus paskolos sutartyje arba kituose įsipareigojimuose skolos dokumentuose numatytus įsipareigojimus¹¹.

Pradedant 2004 m. valstybė neteikė garantijų ūkio subjektams. Nuo 2004 m. iki 2008 m. tik garantijų institucijos teikė valstybės garantijas kredito įstaigoms už ūkio subjektus¹², o nuo 2009 m. buvo pradėtos teikti valstybės garantijos ir kredito įstaigoms, teikiančioms paskolas studentams¹³. Negrąžintų paskolų su valstybės garantija studentams likutis 2010 m. pabaigoje sudarė 31,3 mln. Lt.

2010 m. skolinių įsipareigojimų, kuriems buvo suteiktos valstybės garantijos, likutis sudarė 1 208,2 mln. Lt – per metus sumažėjo 65,6 mln. Lt. Ūkio subjektams anksčiau suteiktų valstybės garantijų suma per metus sumažėjo 71,3 mln. Lt, arba 14 proc., tuo tarpu garantijų institucijų suteiktų garantijų suma padidėjo 10,5 mln. Lt.

Valstybė pagal Seimo ratifikuotus tarptautinius susitarimus tiek 2009 m., tiek 2010 m. suteikė garantijas tarptautinėms finansų institucijoms – Europos investicijų bankui ir Šiaurės investicijų bankui dėl minėtų institucijų iš nuosavų išteklių teikiamų paskolų ir garantijų įvairiems investicijų projektams finansuoti, Lietuvos įsipareigojimais pagal šias suteiktas garantijas 2010 m. gruodžio 31 d. sudarė 107,9 mln. Lt, iš jų: įsipareigojimais proporcingai įnašui į Europos investicijų banko kapitalą – 0,8 mln. Lt, finansinės atsakomybės pagal garantiją Šiaurės investicijų bankui suma 101,8 mln. Lt ir pagal garantiją dėl aplinkosaugos projektų – 5,3 mln. Lt.

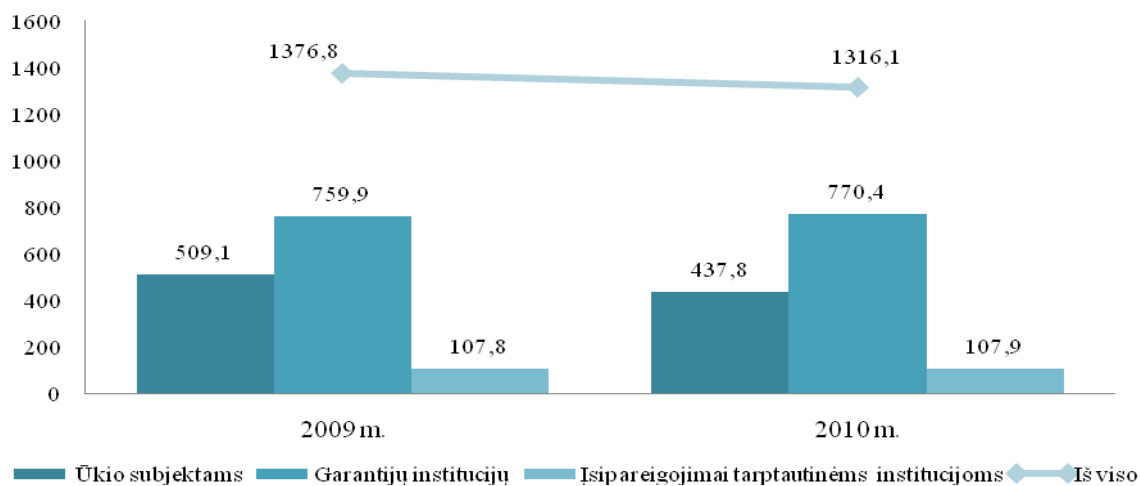
Visi valstybės garantuoti įsipareigojimai, įtraukiant ir Lietuvos įsipareigojimus dėl suteiktų garantijų tarptautinėms finansų institucijoms, 2010 m. gruodžio 31 d. sudarė 1 316,1 mln. Lt (4 pav.).

¹¹ Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas, 1996-08-22 Nr. I-1508 (2005-06-16 įstatymo Nr. X-251 redakcija su pakeitimais ir papildymais) 2 str. 7 d..

¹² Garantijų institucija, už kurios įsipareigojimų įvykdymą garantuoja valstybė – Vyriausybės įsteigtas Lietuvos Respublikos juridinis asmuo, kuris užtikrina kredito įstaigoms pagal garantijas juridiniams asmenims, Lietuvos Respublikoje įsteigtiems Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybių narių juridinių asmenų filialams ar Lietuvos Respublikos piliečiams, ar nuolatiniams Lietuvos gyventojams teikiamų paskolų grąžinimą ir už kurio įsipareigojimų įvykdymą grąžinti visą skolą arba jos dalį ir už grąžinamą skolą ar jos dalį apmokėti palūkanas garantuoja valstybė.

¹³ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2009 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu, 2008-12-22 Nr. XI-96 ir Vyriausybės 2009-05-27 nutarimu Nr. 480 „Dėl valstybės paskolų ir valstybės remiamų paskolų studentams suteikimo, administravimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

4 pav. Suteiktos valstybės garantijos, 2009–2010 m., mln. Lt

Šaltinis – Finansų ministerija

2010 m. iš viso buvo grąžinta 407,4 mln. Lt valstybės ūkio subjektams garantuotų paskolų, iš jų – 406,5 mln. Lt paskolų kreditoriams grąžino patys ūkio subjektai, o Finansų ministerija, vykdydama garantinius įsipareigojimus, už skolininką kreditoriui grąžino 0,9 mln. Lt.

II DALIS. 2010 M. VALSTYBĖS SKOLOS ATASKAITŲ DUOMENŲ VERTINIMAS

1. Valstybės skolos ataskaitų duomenų teisingumas, pilnumas ir atskleidimas

Valstybės skolos ataskaitos parengtos pagal Valstybės skolos įstatymą ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Valstybės skolos ataskaitų parengimą, reikalavimus, išskyrus mūsų pastebėjimus:

- *Valstybės skolos ataskaitoje pagal sektorius* valdžios ir socialinės apsaugos fondų sektorių skola, vidaus skola ir vidaus trumpalaikiai įsipareigojimai dėl techninės klaidos sumažinti 1 000 mln. Lt. Šie duomenys Aiškinamajame rašte pateikti teisingai.
- Aiškinamajame rašte pateikti neteisingi duomenys apie 2010 m. neviešu (dvišalių derybų) būdu išplatintus VVP (nurodyta 295 mln. Lt daugiau) ir garantijų institucijų priimtų įsipareigojimų nustatytą 2010 m. limitą (nurodyta 459 mln. Lt mažiau); nepateikta informacija apie 2009 m. valstybės skolos ataskaitos duomenų patikslinimą ir priežastis bei naujus skolinimosi būdus vidaus rinkoje; informacija apie valstybės vardu pasiskolintų pinigų srautus yra netiksli ir neparodo tikrųjų skolintų lėšų įplaukų ir išmokų.

1.1. Valstybės skolos ataskaitų atitiktis teisės aktų reikalavimams ir Finansų ministerijos tvarkomiems duomenims

Pagal Valstybės skolos įstatymą¹⁴ Vyriausybė, pasibaigus biudžetiniams metams, kartu su metiniu valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniu privalo pateikti Seimui valstybės skolos, suteiktų perskolinamų paskolų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitas. Ataskaitų formas, atitinkančias šio įstatymo ir atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo nuostatas, nustato finansų ministras. Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklės¹⁵, Valstybės skolos ataskaitų formos, Valstybės skolos apskaičiavimo

¹⁴ Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas, 1996-08-22 Nr. I-1508 (2005-06-16 įstatymo Nr. X-251 redakcija su pakeitimais ir papildymais) 12 str. 1d.

¹⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių patvirtinimo“.

taisyklės¹⁶ per 2010 m. nesikeitė. Valstybės skolos ataskaitos parengtos pagal Valstybės skolos įstatymą ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Valstybės skolos ataskaitų parengimą, reikalavimus.

Valstybės skolos ataskaitos pagal sektorius duomenys dėl techninės klaidos yra neteisingi ir nesutampa su duomenimis, iš kurių ji buvo sudaroma.

Valstybės skolos ataskaitoje pagal sektorius pateikiami duomenys apie centrinės, valstybės socialinės apsaugos fondų, vietos valdžios sektorių skolinius įsipareigojimus 2010 m. gruodžio 31 d. ir konsoliduoti skoliniai įsipareigojimai tarp šių valdžios sektorių. Ataskaitoje nurodyta bendra valstybės socialinės apsaugos fondų sektoriaus skola – 4 688 mln. Lt. Tai yra 1 000 mln. Lt mažiau nei atitinkamo Finansų ministerijos buhalterinėje apskaitoje tvarkomo žiniaraščio duomenimis. Finansų ministerijos aiškinimu, klaida įsivėlė skaičiavimuose naudojant *Excel* programą. Dėl šios klaidos Ataskaitoje atitinkamai neteisingai nurodyta valdžios sektoriaus skola, vidaus skola, vidaus trumpalaikiai įsipareigojimai, t. y. 1 000 mln. Lt mažesni. Šie duomenys Aiškinamajame rašte pateikti teisingai.

1.2. Duomenų atskleidimas Aiškinamajame rašte

Aiškinamajame rašte pateikta informacija apie 2010 m. skolinimąsi yra netiksli ir neišsami:

- atskleista, kad per 2010 m. neviešo (dvišalių derybų) platinimo būdu vidaus rinkoje buvo išplatinta 1 049,5 mln. Lt VVP. Faktiškai tokiu būdu vidaus rinkoje išleista 754,5 mln. Lt VVP;
- pateikta neteisinga informacija apie Garantijų institucijų prisiimtų įsipareigojimų nustatytą 2010 m. limitą – nurodyta 1 138 mln. Lt, o turėjo būti nurodyta 1 597 mln. Lt;
- nepateikta informacija apie 2009 m. valstybės skolos ataskaitos duomenų patikslinimą ir priežastis:
 - ▶ 2009 m. valstybės skolos ataskaitose valdžios sektoriaus skola laikotarpio pabaigoje yra 27 104,9 mln. Lt, arba 1,3 mln. Lt mažesnė nei 2010 m. valstybės skolos ataskaitose nurodomas likutis laikotarpio pradžioje – 27 106,2 mln. Lt. Skirtumas atsirado dėl 2010 m. Lietuvos banko patikslintų pinigų apžvalgos duomenų apie centrinės ir vietinės valdžios sektorių subjektų prisiimtus įsipareigojimus, kurie naudojami sudarant Valstybės skolos ataskaitas.
 - ▶ 2010 m. Suteiktų paskolų garantijų ataskaitoje duomenys apie negrąžintą paskolos dalį laikotarpio pradžioje neatitinka 2009 m. atitinkamos ataskaitos duomenų. Vertinant šį

¹⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2006-06-23 įsakymas Nr. 1K-231 „Dėl valstybės skolos apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

neatitikimą nustatyta, kad UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ 2010 m. gegužės mėn. patikslino savo 2009 m. informaciją apie suteiktas garantijas.

- neatskleista informacija apie naujus skolinimosi būdus vidaus rinkoje – VVP platinimas sindikato būdu ir VVP, denominuotų eurai, išleidimas per aukcionus.

Naujų skolinimosi vidaus rinkoje būdų pavyzdžiai

2010 m. rugsėjo 24 d. Finansų ministerija, tarpininkaujant AB DnB Nord ir AB SEB bankams, pirmą kartą **sindikato būdu** išplatino 75 mln. eurų (259 mln. Lt) nominalios vertės 4,95 proc. kupono obligacijų emisiją, išperkama 2017 m. Emisija buvo platinama Baltijos šalių kapitalo rinkose ir yra įtraukta į biržos Skolos vertybinių popierių sąrašą.

Nuo 2010 m. liepos mėn. Finansų ministerija pradėjo organizuoti VVP **aukcionus eurai**. Aukcionai organizuoti reguliariai, kartą per mėnesį, ketvirčio pradžioje išplatinant 18 mėn. trukmės emisiją ir ją du kartus papildant. Per 2010 m. išplatinta 80 mln. eurų (276 mln. Lt) VVP.

Aiškinamojo rašto 21 priede pateikta informacija apie valstybės vardu pasiskolintų pinigų srautus yra netikslūs ir neparodo tikrųjų skolintų lėšų įplaukų ir išmokų:

- Eilutės „Vidaus VVP išpirkimas“ duomenys yra neteisingi ir turėtų būti sumažinti 20,7 mln. Lt. Joje neturėtų atspindėti pajamos, gautos, pritaikius finansines išvestines priemones, iš viso 10 mln. Lt, ir neturėtų būti rodoma premijos suma, kuria mažinamos palūkanų sąnaudos – 10,7 mln. Lt. Atitinkamai 20,7 mln. Lt suma turėtų būti padidintos išlaidos iš skolintų lėšų sąskaitos srautams subalansuoti.
- Eilutės „Užsienio VVP išleidimas“ duomenys yra neteisingi ir turi būti sumažinti 109,9 mln. Lt, kadangi užsienio VVP, nepriklausomai nuo to, kad jie buvo išleisti su diskontu, rodomi nominalia verte (t.y. rodomi ir tie pinigai, kurie į skolintų lėšų sąskaitą dar neįplaukė). Atitinkamai 109,9 mln. Lt suma turėtų būti sumažintos išlaidos iš skolintų lėšų sąskaitos srautams subalansuoti.

III DALIS. 2010 M. SKOLOS VALSTYBĖS VARDU VALDYMAS

1. 2010 m. skolinimasis

Vyriausybė 2010 m. pasiskolino užsienio rinkoje išplatinusi 7 037,5 mln. Lt ir vidaus rinkoje 3 648 mln. Lt nominalios vertės VVP bei gavo 1 208,5 mln. Lt paskolą iš tarptautinių finansinių institucijų.

Lietuvos kredito reitingai išliko stabilūs, kredito draudimo rizikos kaina ir valstybės skolinimosi kaštai, palyginus su 2009 m., mažėjo.

2010 m. Finansų ministerija, siekdama sumažinti riziką dėl valiutų kursų svyravimo, naudojo finansines išvestines priemones ir sudarė du išankstinio valiutos pirkimo ir vienuolika valiutos apsisikeitimo sandorių su užsienio ir Lietuvos komerciniais bankais.

Vyriausybės skolinimosi poreikį sudaro lėšos, reikalingos biudžetinais metais pasiskolinti Valstybės skolos įstatyme numatytiems tikslams. 2010 m. skolinimosi poreikiui užtikrinti Vyriausybė pasiskolino 11 894 mln. Lt, išplatinusi VVP užsienyje ir Lietuvoje bei gavusi paskolą iš užsienio kreditorių (2 lentelė):

2 lentelė. 2010 m. valstybės vardu pasiskolintos lėšos, mln. Lt

Eil. nr.	Gautos skolintos lėšos	Suma
1.	Užsienyje išplatinus VVP	7 037,5
2.	Lietuvoje išplatinus VVP:	3 648,0
2.1	<i>per aukcionus (litas)</i>	2 305,2
2.2	<i>per aukcionus (eurais)</i>	276,0
2.3	<i>neviešu (dvišalių derybų) būdu</i>	790,6
2.4	<i>sindikato būdu</i>	259,0
2.5	<i>mažmeniniu būdu (taupymo lakštai)</i>	17,2
3.	Užsienio paskolos	1 208,5
	Iš viso	11 894,0

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Lietuvos kredito reitingai išliko stabilūs, kredito draudimo rizikos kaina ir valstybės skolinimosi kaštai, palyginus su 2009 m., mažėjo.

Finansų ministerijos tinklalapyje¹⁷ pateikiama informacija apie kredito reitingų agentūrų „Standard & Poor’s“, „Moody’s“, „Fitch Rating“ Lietuvai suteiktus kredito reitingus. Šios trys garsiausios kredito reitingų agentūros suteikia reitingus ilgalaikėms paskoloms užsienio ir nacionaline valiuta ir trumpalaikėms paskoloms užsienio valiuta.

¹⁷ http://www.finmin.lt/web/finmin/kredito_reitingai/lietuvos_kredito_reitingu_raida.

Per 2010 m. visos trys reitingų agentūros Lietuvai paliko galioti žemesnį investicinį reitingą, tačiau skolinimosi perspektyvą iš neigiamos pakeitė į stabilią.

Kredito draudimo rizikos kainos rodiklis CDS (*credit-default-swap*) yra formuojamas rinkos ir parodo indikatyvią kainą, kurią skolindamasi valstybė sumoka už draudimą. Aiškinamajame rašte yra pateiktas Lietuvos, Latvijos ir Estijos draudimo rizikos kainos grafikas, kuriame nurodytos trijų Baltijos šalių penkerių metų CDS reikšmės 2010 m. Kaip ir 2009 m., didžiausias CDS buvo Latvijos, tačiau metų pabaigoje jis beveik pasiekė Lietuvos lygį. Mažiausias CDS 2010 m., kaip ir 2009 m., buvo Estijos. 2010 m. pradžioje Lietuvos CDS buvo daugiau kaip 300 bazinių punktų, o metų eigoje buvo tarp 200 ir 300 bazinių punktų ir metus užbaigė apie 250 bazinių punktų lygyje.

Vyriausybės vertybinių popierių, išleistų vidaus rinkoje 2010 m., pelningumas, palyginti su 2009 m., mažėjo (3 lentelė):

3 lentelė. VVP, išleidžiamų vidaus rinkoje, pelningumo palyginimas, proc., 2009-2010 m.

Skolinimosi būdas / priemonė	Pelningumas	
	2010 m.	2009 m.
Per aukcioną:	3,4	7,8
obligacijos	4,1	7,6
iždo vekseliai	2,7	7,8
Neviešu (dvišalių derybų) būdu:	4,8	7,6
obligacijos	4,9	7,9
iždo vekseliai	4,6	7,3
Sindikato būdu:	5,0	-
obligacijos	5,0	-
Bendrai vidaus rinkoje:	3,8	7,7
obligacijos	4,5	7,7
iždo vekseliai	2,9	7,9
taupymo lakštai	4,1	7,5

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Užsienio rinkose 2010 m. Lietuva skolinosi leisdama obligacijas, denominuotas JAV doleriais. Vidutinis svertinis pelningumas – 6,8 proc. Palyginimui: 2009 m. – 7,8 proc.

Per 2010 m. Finansų ministerija, valdydama valstybės vardu skolinius įsipareigojimus, siekdama sumažinti riziką dėl valiutų kursų svyravimo, naudojo dviejų tipų finansines išvestines priemones¹⁸.

2010 m. buvo sudaryta:

- 2 išankstinio valiutos pirkimo sandoriai, jie sudaryti išleistas neviešu (dvišalių derybų) būdu VVP emisijas, denominuotas Estijos kronomis, keičiant į eurus;
- 11 valiutų apsiskeitimo sandorių su užsienio ir Lietuvos komerciniais bankais, kai buvo išleistos JAV doleriais denominuotos VVP emisijos (skoliniai įsipareigojimų ir palūkanų srautai JAV doleriais keičiami į srautus eurai).

¹⁸ Išvestinė finansinė priemonė – finansinė priemonė, kurios vertė priklauso nuo vienos ar kelių kitų finansinių priemonių. Finansinė priemonė – sandoris, pagal kurį viena sandorio šalis įgyja finansinį turtą, o kita – finansinį įsipareigojimą arba nuosavą kapitalą.

2. Skolinimasis vidaus rinkoje

2010 m. VVP vidaus rinkoje buvo platinami per aukcionus, neviešu (dvišalių derybų) ir sindikato būdais. Nesilaikant VVP išleidimo ir apyvartos taisyklių nuostatų informacija apie neviešu (dvišalių derybų) ir sindikato būdais išleidžiamas VVP emisijas nebuvo skelbiama prieš platinimą, jų platinimo tvarka nenustatyta. Visi vidaus rinkoje naudojami VVP platinimo būdai nustatyti VVP išleidimo ir apyvartos taisyklėse 2011 m. rugpjūčio mėn.

Finansų ministerija, 2010 m. leisdama Estijos kronomis denominuotas VVP emisijas vidaus rinkoje neviešu (dvišalių derybų) būdu, pritaikė išankstinio valiutos keitimo sandorius nesivadovaudama Finansinių paslaugų, susijusių su išvestinių finansinių priemonių taikymu, pirkimo procedūrų taisyklėmis.

Priimant sprendimą dėl kredito linijos nesivadovauta VVP išleidimo užsienio rinkoje, paskolų valstybės vardu ėmimo ir kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų pasirašymo taisyklėmis. Finansų ministerija šia kredito linija nesinaudojo ir sumokėjo per 800 tūkst. Lt įsipareigojimo mokesťį.

Vyriausybė vidaus rinkoje skolinosi leisdama VVP per aukcionus – 2 581 mln. Lt, neviešu (dvišalių derybų) būdu – 791 mln. Lt, sindikato būdu¹⁹ – 259 mln. Lt ir išleisdama taupymo lakštus – 17,2 mln. Lt.

2010 m. leidžiant VVP vidaus rinkoje buvo naudojami VVP platinimo būdai, kurie nebuvo nustatyti Finansų ministerijos. Nesilaikant teisės aktų informacija apie minėtais būdais išleidžiamas VVP emisijas nebuvo skelbiama prieš platinimą ir platinimo tvarka nenustatyta.

2010 m. galiojusių Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos taisyklių²⁰ 16 punkte nurodyta, kad pirminė vertybinių popierių apyvarta vykdoma vertybinių popierių aukciono arba kitu Finansų ministerijos nustatytu būdu. Vadovaudamasi minėtų taisyklių 6 punktu Finansų ministerija, skelbdama emisiją, nurodo vertybinių popierių emisijos platinimo tvarką (kai jie išleidžiami ne aukciono būdu). Finansų ministerija, 2010 m. išleisdama VVP vidaus rinkoje, nesilaikė minėtų taisyklių, nes apie emisijas, išleistas ne aukciono būdu, neskelbė ir naujų platinimo būdų tvarkos nenustatė.

¹⁹ Vertybinių popierių platinimas sindikato būdu – vertybinių popierių platinimo būdas, kai pasiūlymai įsigyti vertybinius popierius pirminėje rinkoje priimami ir įvykdomi per Finansų ministerijos pasirinktą vieną ar kelis tarpininkus, o vertybinių popierių charakteristikos ir pelningumas nustatomi atsižvelgiant į investuotojų paklausą ir jų pateiktuose pasiūlymuose pirkti vertybinius popierius nurodytus pelningumus.

²⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-12-03 nutarimas Nr. 1329 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos taisyklių patvirtinimo“.

Valstybės kontrolė 2010 m. spalio mėn.²¹ pateikė rekomendacijas Vyriausybei reglamentuoti visus naudojamus skolinimosi būdus, Vyriausybės nutarimas, nustatantis VVP platinimo vidaus rinkoje būdus ir sąlygas, yra priimtas 2011 m. rugpjūčio 17 d.²²

Finansų ministerija, 2010 m. leisdamą Estijos kronomis denominuotas VVP emisijas vidaus rinkoje neviešu (dvišalių derybų) būdu, pritaikė išankstinio valiutos keitimo sandorius nesivadovaudama Finansinių paslaugų, susijusių su išvestinių finansinių priemonių taikymu, pirkimo procedūrų taisyklėmis²³.

Pagal minėtas taisykles *Komisija sprendimams dėl Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu, su Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu ir skolinantis prisiimtų įsipareigojimų valdymu susijusių paslaugų pirkimo, Vyriausybės skolinantis prisiimtų įsipareigojimų valdymo bei valstybės piniginių išteklių valdymo priimti²⁴* (toliau – Komisija) priima sprendimą dėl išvestinių priemonių pasirinkimo, jų taikymo būdų ir apimties, parenka potencialius finansinių paslaugų teikėjus, į kuriuos būtų kreipiamasi dėl pasiūlymų pateikimo, įvertina gautus pasiūlymus pagal vertinimo tvarką. Audito metu nustatyta, kad komerciniai bankai, kurie teikė pasiūlymus dėl VVP išleidimo neviešu (dvišalių derybų) būdu, kartu teikė pasiūlymus dėl valiutos apsikeitimo sandorio. Vadovaudamasi Finansinių paslaugų, susijusių su išvestinių finansinių priemonių taikymu, pirkimo procedūrų taisyklių nuostatomis Finansų ministerija turėjo kreiptis į keletą galimų finansinių paslaugų tiekėjų ir, įvertinusi pasiūlymus pagal nustatytus vertinimo kriterijus, pasirinkti geriausią pasiūlymą. Tačiau nustatytais atvejais tai nebuvo daroma.

Finansų ministerijos nuomonė

Leidžiant vidaus rinkoje užsienio valiuta denominuotus VVP, Finansų ministerija gavo kompleksinius banko pasiūlymus dėl vertybinių popierių, denominuotų užsienio valiuta, išleidimo bei jų apdraudimo, todėl šiuos pasiūlymus nagrinėjo kaip vieną sudėtinį pasiūlymą, o ne kaip du atskirus. Atsižvelgiant į tai, Finansų ministerija negalėjo taikyti Finansinių paslaugų, susijusių su išvestinių priemonių taikymu, pirkimo procedūrų taisyklių, kurios nereglementavo tokių atvejų. Šiuo metu yra ruošiamos naujos atitinkamos taisyklės. Kompleksinių pasiūlymų sąlygos buvo labai geros, o išskaidžius paketą galutinės skolinimosi sąlygos, tikėtina, būtų blogesnės, be to savalaikiai neįvykdžius apsidraudimo, papildomai galėjo atsirasti valiutos kurso rizika. Todėl siekiant skolinimosi efektyvumo bei atsižvelgiant į palankias galutines skolinimosi sąlygas, tokie pasiūlymai buvo priimti.

²¹ Valstybės kontrolės 2010 m. spalio 1 d. išvada dėl 2009 m. valstybės skolos ataskaitų.

²² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-08-17 nutarimas Nr. 907 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-12-03 nutarimo Nr. 1329 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

²³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2006-07-21 įsakymas Nr. 1K-269 „Dėl Finansinių paslaugų, susijusių su išvestinių finansinių priemonių taikymu, pirkimo procedūrų taisyklių patvirtinimo“.

²⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-08-30 įsakymas Nr. 1K-302 „Dėl komisijos sprendimams dėl Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu, su Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu ir skolinantis prisiimtų įsipareigojimų valdymu susijusių paslaugų pirkimo, Vyriausybės skolinantis prisiimtų įsipareigojimų valdymo bei valstybės piniginių išteklių valdymo priimti sudarymo ir darbo reglamento patvirtinimo“.

Priimant sprendimą dėl kredito linijos nesivadovauta VVP išleidimo užsienio rinkoje, paskolų valstybės vardu ėmimo ir kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų pasirašymo taisyklėmis. Finansų ministerija šia kredito linija nesinaudojo ir sumokėjo per 800 tūkst. Lt įsipareigojimo mokesťį.

2010 m. vidaus paskolų nebuvo paimta. 2010 m. vasario mėn. su vienu iš Lietuvos komercinių bankų buvo sudaryta kreditavimo sutartis, pagal kurią Vyriausybė turėjo galimybę gauti iki 60 mln. eurų kreditą ir įsipareigojo mokėti 0,6 proc. metinį įsipareigojimo mokesťį už nepanaudotą kredito limitą dalį. Finansų ministerija šia kredito linija nesinaudojo ir tik 2010 m. spalio 1 d. nutraukė sutartį. Per šį laikotarpį už nenaudotą kredito liniją buvo sumokėta 800,9 tūkst. Lt įsipareigojimo mokesťis.

Vadovaujantis Vyriausybės nutarimu²⁵ patvirtintomis VVP išleidimo užsienio rinkoje, paskolų valstybės vardu ėmimo ir kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų pasirašymo taisyklių nuostatomis Finansų ministerija turi kreiptis į ne mažiau kaip 3 potencialius finansinių paslaugų teikėjus, prašydama raštu pateikti pasiūlymus dėl finansinių paslaugų suteikimo. Finansų ministerijos sudaryta Komisija²⁶ turi įvertinti finansinių paslaugų pasiūlymus ir priimti sprendimą dėl geriausio pasiūlymo. Nesilaikyta minėtų taisyklių 12 punkto, nes Komisija dėl šio atvejo sprendimo nepriėmė (audito metu nebuvo pateiktas Komisijos sprendimo priėmimą patvirtinantis protokolas).

Atkreipiame dėmesį, kad sutartis dėl kredito linijos pasirašyta jau tada, kai vyko derybos dėl 2 000 mln. JAV dolerių vertės užsienio obligacijų emisijos išleidimo, kuri buvo išleista 2010 m. vasario 4 d.

Finansų ministerijos nuomonė

Išleidus euroobligacijas 2010 m. vasario mėnesį buvo numatomas lėšų trūkumas tų pačių metų rudenį, tai yra, 2010 m. I ketvirtį nebuvo pasiskolinta lėšų suma, užtikrinanti tai, kad daugiau skolintis užsienio kapitalo rinkose tais metais nebereikės. Po euroobligacijų išplatavimo 2010 m. vasario mėnesį, sparčiai iškilo Euro zonos vyriausybių skolų krizė, kuri gegužės mėnesį pasiekė apogėjų. Nebuvo racionalaus pagrindo nutraukti prieigą prie greito lėšų šaltinio neturint užtikrinto finansavimo iki metų pabaigos esant tuometinei situacijai rinkose. Išleidus euroobligacijas 2010 m. rugsėjo mėnesį, kredito linijos sutartis buvo nutraukta.

²⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-11-20 nutarimas Nr. 1377 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo užsienio rinkose, paskolų valstybės vardu ėmimo ir kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų pasirašymo taisyklių patvirtinimo (2006-03-09 nutarimo Nr. 218 redakcija).

²⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004-08-30 įsakymas Nr. 1K-302 „Dėl komisijos sprendimams dėl Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu, su Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu ir skolinantis prisiimtų įsipareigojimų valdymu susijusių paslaugų pirkimo, Vyriausybės skolinantis prisiimtų įsipareigojimų valdymo bei valstybės piniginių išteklių valdymo priimti sudarymo ir darbo reglamento patvirtinimo“.

3. Skolinimasis užsienio rinkoje

Valiutos apskeitimo sandoriai buvo sudaryti per du mėnesius nuo obligacijų emisijos, denominuotos JAV doleriais, išleidimo, dėl to laikinai laisvų skolintų lėšų dalis per tą laikotarpį, nesilaikant teisės aktų²⁷, nebuvo investuojama – 1 150 mln. JAV dolerių neinvestuota apie 12 dienų, 350 mln. JAV dolerių – apie 30 dienų, 500 mln. JAV dolerių – 56 dienas.

Vyriausybė 2010 m. užsienio rinkoje išleido dvi JAV doleriais denominuotas obligacijų emisijas, iš viso 2 750 mln. JAV dolerių, arba 7 037,5 mln. Lt. Taip pat buvo gauta 1 208,5 mln. Lt paskolos dalis pagal 2009 m. pasirašytą sutartį su Europos investicijų banku.

Visos užsienio rinkoje išleistos obligacijų emisijos denominuotos JAV doleriais. Vyriausybės vidutinės trukmės skolinimosi ir skolos valdymo strategijoje²⁸ (toliau – Strategija) numatyta, kad tokiais atvejais, kai skolinamasi kita nei nacionaline valiuta arba eurais, turi būti sudaromi finansinių išvestinių priemonių sandoriai siekiant apsidrausti nuo valiutų kursų pasikeitimo rizikos.

Vasario mėnesį Vyriausybė išleido užsienio rinkoje 2 mlrd. JAV dolerių obligacijų emisiją, valiutų apskeitimo sandoriai, kaip reikalauja tokiais atvejais Strategija, buvo sudaryti per du mėnesius nuo jos išleidimo, dėl to laikinai laisvų skolintų lėšų dalis per tą laikotarpį, nesilaikant teisės aktų nuostatų, nebuvo investuojama.

2009 m. pabaigoje planuojant 2010 m. skolinimosi poreikį buvo numatoma pirmame ketvirtyje išleisti apie 750 mln. eurų (arba šios sumos ekvivalentą kita valiuta, t.y. apie 1 mlrd. JAV dolerių) obligacijų emisiją. Sprendimas išleisti 2 mlrd. JAV dolerių obligacijų emisiją priimtas 2010 m. vasario 4 d.²⁹ atsižvelgiant į atskirų Europos Sąjungos šalių nestabilią rinką. Išleisti emisiją JAV doleriais nutarta remiantis tuo, kad Vyriausybės atstovų, bankų platintojų susitikimo su potencialiais investuotojais metu buvo išreikšta nuomonė, kad investuotojams patrauklesni būtų JAV doleriais denominuoti 10 m. VVP ir ne mažesnė nei 1 mlrd. JAV dolerių emisija (dėl likvidumo).

2010 m. vasario 11 d. užsienio rinkoje išleista 10 metų trukmės 7,375 proc. metinių palūkanų 2 mlrd. JAV dolerių obligacijų emisija. Kiekvienais metais Finansų ministerija rugpjūčio ir vasario mėn. už obligacijas turi mokėti 74 mln. JAV dolerių, iš viso 148 mln. JAV dolerių per

²⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-02-28 įsakymas Nr. 49 (2010-02-09 įsakymo Nr. 1K-032 redakcija) „Dėl laikinai laisvų valstybės piniginių išteklių investavimo taisyklių patvirtinimo“, 5 p.

²⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-09-03 nutarimas Nr. 843 (2009-09-30 Nr. 1200 redakcija) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vidutinės trukmės skolinimosi ir skolos valdymo strategijos patvirtinimo“.

²⁹ Komisijos sprendimams dėl skolinimosi priimti 2010-02-04 protokolai Nr. 12P-14-(1.380).

metus, arba 1 475 mln. JAV dolerių iki galutinio obligacijų išpirkimo. Finansų ministerija vasario 11 d. (po 7 dienų nuo sprendimo išplatinti emisiją priėmimo) kreipėsi į potencialius finansinių paslaugų teikėjus, siūlydama sudaryti finansinių išvestinių priemonių (valiutos apsikeitimo) sandorius, kaip numatyta teisės aktuose. Galutinai apdrausti visą didelės apimties sandorį pavyko tik balandžio 8 d., t. y. po dviejų mėnesių nuo priimto sprendimo platinti obligacijų emisiją. Valiutos apsikeitimo sandoriai pasirašyti su aštuoniais užsienio ir Lietuvos komerciniais bankais. Pagal sutartis bus apsikeičiama ir mokamų palūkanų srautais.

Kol nebuvo nesudaryti valiutos apsikeitimo sandoriai, JAV doleriais gautos skolintos lėšos nebuvo ir negalėjo būti naudojamos ir / arba investuojamos. Ilgai užtrukęs valiutos apsikeitimo sandorių sudarymo procesas lėmė, kad Finansų ministerija laikinai laisvus JAV dolerius laikė atsiskaitomojoje sąskaitoje, už kurią Lietuvos bankas nemokėjo palūkanų: 1 150 mln. JAV dolerių neinvestuota apie 12 dienų, 350 mln. JAV dolerių – apie 30 dienų, 500 mln. JAV dolerių – 56 dienas. Tai prieštarauja Laikinei laisvų piniginių išteklių investavimo taisyklėms³⁰, kurios reikalauja nedelsiant investuoti laikinai laisvas valstybės pinigines lėšas, išskyrus tuos atvejus, kai pinigai laikomi banko einamojoje sąskaitoje, už kurios likutį skaičiuojamos palūkanos.

Atsižvelgiant į tai, kad sandorio suma yra didelė, ir į tai, kad Finansų ministerija neturi pakankamos patirties sudarant sandorius dėl finansinių išvestinių priemonių, jau planuodama išplatinti JAV doleriais denominuotų obligacijų emisiją Finansų ministerija turėjo įvertinti galimą riziką, planuoti išvestinių priemonių taikymą bei su tuo susijusių finansinių paslaugų pirkimą.

Finansų ministerijos nuomonė

Finansų ministerijos veikla buvo orientuota į optimalų apsidraudimo procesą. Proceso eigoje dalis JAV doleriais denominuotų lėšų buvo neinvestuotos, kad investavimas neužkirstų kelio efektyviam įsipareigojimui apdraudimui nuo valiutos kurso rizikos. Lėšų laikymas JAV doleriais iki apdraudimo įvykdymo buvo būtinas siekiant nepatirti valiutos kurso pasikeitimo rizikos. Apsidraudimo proceso operatyvumui daro įtaką nuo Finansų ministerijos nepriklausomi faktoriai, susiję su konfidencialumo nuostatomis, bankų turimais Lietuvos kredito rizikos limitais ir naujų Lietuvos kredito rizikos limitų patvirtinimo procesu. Pastebime, kad sudarius apsidraudimo sandorius buvo užfiksuota mažesnė mokėtina palūkanų norma negu euroobligacijų JAV doleriais kupono norma.

2010 m. rugsėjo 7 d. buvo išleista dar viena JAV doleriais denominuota užsienio vertybinių popierių emisija – 750 mln. JAV dolerių nominalios vertės 7 metų trukmės 5,125 proc. metinių palūkanų obligacijos. Komisija 2010 m. rugsėjo 7 d. priėmė sprendimą dėl šios emisijos platinimo užsienio rinkoje, lėšos pagal šį sandorį į skolintų lėšų atsiskaitomąją sąskaitą įplaukė rugsėjo 14 d. Valiutos apsikeitimo sandoris pasirašytas su vienu Lietuvos komerciniu banku už visą sumą, srautais apsikeista 2010 m. rugsėjo 17 d., t.y. per tris dienas nuo skolintų lėšų gavimo. Pagal sutartį bus apsikeičiama ir mokamų palūkanų srautais, kiekvienais metais Finansų ministerija rugsėjo ir

³⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-02-28 įsakymas Nr. 49 (2010-02-09 įsakymo Nr. 1K-032 redakcija) „Dėl laikinai laisvų valstybės piniginių išteklių investavimo taisyklių patvirtinimo“, 5 p.

kovo 8 dieną už obligacijas turi mokėti po 19,2 mln. JAV dolerių, iš viso 38,4 mln. JAV dolerių per metus, arba 269 mln. JAV dolerių iki galutinio obligacijų išpirkimo.

Komisijos sprendime išleisti 750 mln. JAV dolerių obligacijų emisiją nurodomas apie 300 mln. JAV dolerių skolinimosi poreikis, tačiau priimtas sprendimas skolintis „į priekį“.

Atkreipiame dėmesį, kad Komisija priėmė sprendimą pritarti siūlymui išplatinti 75 mln. EUR (259 mln. Lt) obligacijos emisiją 2010 m. rugsėjo 21 d., t. y. jau po 750 mln. JAV dolerių emisijos išplatavimo, kuri, remiantis protokolais, turėjo visiškai padengti likusio 2010 m. periodo ir 2011 m. pirmojo ketvirčio skolinimosi poreikį.

4. Valstybės piniginių išteklių valdymas

Valstybės fondų laikinai laisvi piniginiai ištekliai, kurie kas mėnesį sudarė apie 1,6 mlrd. Lt, ir toliau nenaudojami valdant valstybės vardu prisiimtus skolinius įsipareigojimus.

Valstybės piniginius išteklius sudaro ne tik skolintos, bet ir valstybės biudžeto ir piniginių fondų lėšos. Skolinimosi poreikis planuojamas remiantis valstybės piniginių išteklių šrautų prognozėmis. Valstybės piniginių išteklių valdymas turi tiesioginį poveikį valstybės skolos valdymo efektyvumui.

Vidutinis valstybės piniginių išteklių mėnesio likutis svyravo nuo 0,8 mlrd. Lt 2006 m. iki 4 mlrd. Lt 2010 m. (4 lentelė).

4 lentelė. 2006–2010 m. duomenys apie valstybės išdo piniginių išteklių likučius, mln. Lt

Mėnuo	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Sausis	982	1 447	1 447	811	3 550
Vasaris	809	882	882	951	6 091
Kovas	769	998	998	1 841	4 827
Balandis	752	1 038	1 038	1 642	4 549
Gegužė	418	704	704	1 443	4 014
Birželis	258	603	603	2 421	3 187
Liepa	381	398	398	1 417	2 885
Rugpjūtis	538	392	392	1 629	2 585
Rugsėjis	757	884	884	2 836	4 244
Spalis	3 003	857	857	5 539	3 200
Lapkritis	2 986	250	250	4 962	3 200
Gruodis	953	188	188	2 559	3 348
Vidutinis likutis	794	1 051	720	2 338	3 807
Didžiausias likutis	3 003	1 447	1 447	5 539	6 091
Mažiausias likutis	258	188	188	811	2 585

Šaltinis – Finansų ministerija, Valstybės kontrolė

Valstybės kontrolė 2007 m. atlikusi valstybės skolos valdymo vertinimo auditą³¹, rekomendavo nustatyti tvarką, reglamentuojančią valstybės piniginių išteklių valdymą, prognozių sudarymą ir atskaitingumą. Finansų ministerija iš dalies įgyvendino rekomendaciją, patvirtindama Valstybės biudžeto ir valstybės skolintų piniginių išteklių šrautų prognozavimo taisykles.

Valstybės kontrolė Išvadoje dėl 2009 m. valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų³² dar kartą pažymėjo, kad valstybės

³¹ Valstybės kontrolės 2007-07-30 valstybinio audito ataskaita Nr. 60-5P „Valstybės skolos valdymas“, prieiga internetu: http://www.vkontrolė.lt/auditas_ataskaitos.php?tipas=v&metai=2007.

³² Valstybės kontrolės 2010-09-30 Išvada dėl Lietuvos Respublikos 2009 m. valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų. Nr. FA-P-700-3-80, prieiga internetu: http://www.vkontrolė.lt/auditas_isvados.php?tipas=is.

piniginių išteklių valdymas yra tobulintinas, ir pakartotinai atkreipė dėmesį į piniginių išteklių valdymo trūkumus, dėl kurių, Valstybės kontrolės nuomone, valstybės piniginiai ištekliai valdomi nepakankamai efektyviai. Finansų ministerijai buvo rekomenduota apskaičiuoti ir pagrįsti laikotarpį, kuriam turi būti kaupiamos lėšos skoliniamis įsipareigojimams vykdyti; apskaičiuoti reikalingą minimalų / maksimalų laikinai laisvų valstybės piniginių išteklių likutį.

Valstybės fondų laikinai laisvos lėšos – vidutiniškai 1,6 mlrd. Lt kas mėnesį – ir toliau nenaudojamos skoliniamis įsipareigojimams vykdyti. Valstybės kontrolė nuo 2007 m. rekomenduoja inicijuoti priemonių parengimą, kurios leistų patobulinti valstybės piniginių išteklių valdymą, užtikrinanti efektyvų laikinai laisvų valstybės fondų lėšų panaudojimą skoliniamis įsipareigojimams vykdyti.

Finansų ministerijos nuomonė

Parengtas ir baigiamas derinti finansų ministro įsakymo projektas, reglamentuojantis valstybės piniginių išteklių valdymą, kuriame numatyti ir tam tikri apribojimai dėl maksimalių ir minimalių lėšų likučių. Taip pat nustatyti atvejai, kada grąžintinai bus naudojamos laikinai laisvos pinigų fondų lėšos. Planuojama įsakymą patvirtinti 2011 m. III ketvirtyje.

Atkreipiame dėmesį, kad dažniausiai 2010 metais laikinai laisvų piniginių išteklių buvo kur kas daugiau, negu Lietuvos komerciniuose bankuose nustatytas investavimo limitas³³: laikinai laisvų piniginių išteklių likutis kas mėnesį svyravo nuo 3 iki 6 mlrd. Lt, tuo tarpu nustatytas limitas svyravo apytiksliai nuo 1,4 iki 1,6 mlrd. Lt, todėl likusią laikinai laisvų valstybės piniginių išteklių dalį Finansų ministerija investavo gerokai pigiau: į Lietuvos banką, kurio mokamos palūkanos svyravo nuo 0,2 proc. iki 0,7 proc. eurais, arba į užsienio komercinius bankus – nuo 0,3 proc. iki 0,8 proc. 2010 m. Lietuvos komercinių bankų mokamos palūkanos svyravo nuo 0,7 proc. iki 1,8 proc. eurais ir nuo 0,3 proc. iki 2 proc. litais.

³³ Finansų ministerija yra nusistačiusi laikinai laisvų piniginių išteklių investavimo į Lietuvos komercinius bankus limitą, kad nebūtų pavojaus bankų sistemos funkcionalumui - „investicijų į komercinių bankų terminuotus indėlius suma, neviršijanti 5 proc. visų rezidentų indėlių bankuose sumos, galėtų būti laikoma kaip nekelianti pavojaus bankų sistemos funkcionalumui. Kadangi indėlių bankuose statistikos surinkimas ir paskelbimas užtrunka du mėnesius, per šį laikotarpį indėlių suma gali pasikeisti, dėl to nustatytas vidinis investavimo į komercinių bankų indėlius limitas – 4 proc. visų rezidentų indėlių sumos“.

5. Skolos valstybės vardu valdymo išlaidos

Per metus Skolos valstybės vardu valdymo programos sąmata nepagrįstai sumažinta 58,7 mln. Lt. Faktinės skolos valdymo išlaidos 165 mln. Lt viršija išlaidas, nurodytas Aiškinamajame rašte, nes dalis palūkanų buvo sumokėta iš skolintų lėšų.

2010 m. faktinės skolos valdymo išlaidos sudarė 1 695,2 mln. Lt, tai yra 661,2 mln. Lt daugiau nei 2009 m. Didžiąją dalį skolos valdymo išlaidų – 1 675,4 mln. Lt, arba 99 proc. visų išlaidų – sudarė palūkanos už vidaus ir užsienio VVP ir paskolas.

Skolos valstybės vardu valdymo programos sąmata per metus nepagrįstai sumažinta, faktinės skolos valdymo išlaidos 165 mln. Lt viršija išlaidas, nurodytas Aiškinamajame rašte.

Skirstant biudžeto asignavimus pagal programas 2010 m. pradžioje³⁴, Skolos valstybės vardu valdymo programai buvo numatyta skirti 1 592,1 mln. Lt asignavimų. Metų eigoje Vyriausybei perskirsčius asignavimus³⁵ programai skirti asignavimai buvo sumažinti 58,7 mln. Lt ir sudarė 1 533,4 mln. Lt. Toks programai skirtų asignavimų sumažinimas buvo nepagrįstas, nes faktinės skolos valdymo išlaidos 2010 m. sudarė 1 695,2 mln. Lt ir viršijo tiek pradinį, tiek patikslintą planą. Aiškinamajame rašte pateiktos Skolos valstybės vardu valdymo išlaidos siekia 1 530,2 mln. Lt, programos nepanaudotų asignavimų likutis – 3,2 mln. Lt. Finansų ministerija Aiškinamajame rašte nurodo pagrindines lėšų nepanaudojimo priežastis: „lėšų likutis susidarė dėl atsargaus išlaidų, susijusių su valstybės vardu priimtais skoliniais įsipareigojimais ir jautrių Lietuvos kreditingumo reitingų svyravimams, planavimo ir efektyvaus skolos valdymo, dėl ko atitinkamai buvo panaudota mažiau lėšų, skirtų komisinių, tarpininkavimo bei konsultacinėms ir kitoms išlaidoms.“ Tačiau faktinės skolos valdymo išlaidos 165 mln. Lt viršija skolos valdymo išlaidas, nurodytas Aiškinamajame rašte, nes palūkanos už 2010 m. pradžioje užsienio rinkoje išleistą 2 000 mln. JAV dolerių emisiją buvo sumokėtos iš skolintų lėšų.

³⁴Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-01-20 nutarimas Nr. 70 „Dėl 2010 m. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“.

³⁵Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-06-02 nutarimas Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. sausio 20 d. nutarimo Nr. 70 „Dėl 2010 m. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“ pakeitimo.

6. Vyriausybės ir savivaldybių skolinimosi limitai

Teisės aktais patvirtinti Vyriausybės skolinimosi limitai 2010 m. pabaigoje neviršyti. Savivaldybių skolinimosi limitai neviršyti, tačiau informacija apie jų laikymąsi Aiškinamajame rašte atskleista netiksliai. Savivaldybių garantijų limitą viršijo trys savivaldybės.

Pagal 2010 m. galiojusias Biudžeto sandaros įstatymo nuostatas³⁶ Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte turi būti nustatomas grynojo skolinimosi ir biudžetinais metais pasirašomų valstybės garantijų limitai, kurie patvirtinami priimant atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymą. Vyriausybės vidutinės trukmės skolinimosi ir skolos valdymo strategijoje³⁷ yra numatyti apribojimai, kurių turi būti laikomasi, siekiant suvaldyti riziką. Teisės aktuose nustatytų Vyriausybės skolinimosi limitų 2010 m. laikymasis ir palyginimas su 2009 m. pateikiamas 5 lentelėje.

5 lentelė. Vyriausybės limitų ir kitų skolinių įsipareigojimų apribojimų laikymasis 2009–2010 m.

Limito pavadinimas	2009 m.		2010 m.	
	limitas	faktas	limitas	faktas
Vyriausybės grynasis skolinimasis, mln. Lt.	9 560	9 530	8 960	7 965
Garantijų institucijų prisiimtų įsipareigojimų pagal valstybės garantijas suma, mln. Lt	1 138	701,2	1 597	765,6
Trumpalaikiai valstybės vardu prisiimti skoliniai įsipareigojimai, proc.	25,0	13,4	25,0	5,6
Valstybės vardu prisiimti skoliniai įsipareigojimai už kintamą palūkanų normą nuo visų valstybės vardu prisiimtų skolinių įsipareigojimų, proc.	15,0	4,3	15,0	2,8
Vidutinė svertinė likutinė skolos valstybės vardu trukmė metais	> 4	5,1	> 4	5,7
Valstybės garantuota skola, palyginus su BVP, proc.	ne > 7	1,37	ne > 7	1,4
Finansinė <i>Macaulay</i> ³⁸ trukmė nuo – iki (metais)	2,5-5	3,4	2,5-5	3,8

Šaltinis – Finansų ministerija, Valstybės kontrolė

Vyriausybės vidutinės trukmės skolinimosi ir skolos valdymo strategijoje nustatyti apribojimai neviršyti. Nors Vyriausybės grynojo skolinimosi limitas 2010 m. pabaigoje neviršytas, tačiau planuojamas skolinimosi poreikis, pagal kurį nustatomas grynasis skolinimosi limitas, buvo didesnis negu faktinis 3 436 mln. Lt.

³⁶ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo redakcija Nr. IX-1946 su pakeitimais ir papildymais), 18 str. 2 d. 4 ir 5 p.

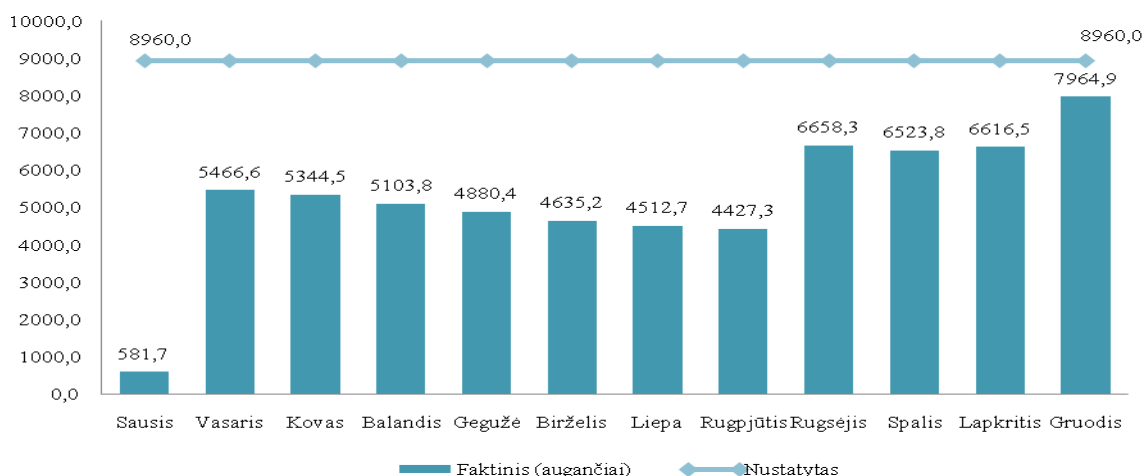
³⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-09-03 nutarimas Nr. 849 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vidutinės trukmės skolinimosi ir skolos valdymo strategijos patvirtinimo“ (2009-09-30 nutarimo Nr. 1200 redakcija).

³⁸ Finansinė *Macaulay* trukmė rodo vidutinį svertinį laikotarpį, kurio portfelio palūkanų norma yra fiksuota, taip pat skolos portfelio rizikos ir išlaidų derinį.

Vyriausybės grynojo skolinimosi dydis pagal Finansų ministerijos patvirtintas Vyriausybės grynojo skolinimosi sumos skaičiavimo taisyklės³⁹ yra per tam tikrą laikotarpį Vyriausybės prisiimtų valstybės vardu pagal paskolų sutartis turtinių įsipareigojimų ir VVP sumos bei per šį laikotarpį įvykdytų ar iš dalies įvykdytų Vyriausybės turtinių įsipareigojimų sumos skirtumas.

Per 2010 m. buvo pasiskolinta 11 894 mln. Lt, grąžinta 3 929 mln. Lt. Faktinis 2010 m. Vyriausybės grynasis skolinimasis – 7 964,9 mln. Lt, nustatytas 8 960 mln. Lt limitas metų pabaigoje ir per metus neviršytas (5 pav.).

5 pav. Vyriausybės grynojo skolinimosi limito laikymasis, 2010 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Vyriausybė teisės aktuose numatytiems tikslams 2010 m. planavo pasiskolinti 14 601 mln. Lt (6 lentelė):

6 lentelė. Planuoto skolinimosi poreikio palyginimas su faktiškai reikalingomis lėšomis, mln. Lt, 2010 m.

Skolinimosi tikslai	Planuota pasiskolinti	Faktiškai reikėjo pasiskolinti	Skirtumas
Skolos grąžinimas	4 288	3 929	359
Valstybės biudžeto deficitas	4 930	3 708	1 222
ES neigiamas balansas	1 512	900	612
Perskolinimas „Sodrai“	2 758	1 660	1 098
Skolos grąžinimas Rezerviniam fondui	516	516	0
Skolinimas kitiems tikslams:	597	495	102
<i>Perskolinimas Turto bankui</i>	67	17	50
<i>Perskolinimas savivaldybėms</i>	150	106	44
<i>Tiesioginėms išmokoms žemdirbiams</i>	242	261	-19
<i>Garantiniai atidėjiniai</i>	8	1	7
<i>UAB „Būsto paskolų draudimas“ kapitalui didinti</i>	130	110	20
Iš viso pagal tikslus:	14 601	11 208	3 394
Valstybės piniginių lėšų 2009-12-31 dalis	-1605	-1605	
Įplaukos iš perskolinimų lėšų	-188	-231	
Skolinimosi poreikis	12 808	9 372	3 436

Šaltinis – Valstybės kontrolė

³⁹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007-06-08 įsakymas Nr. 1K-210 (2009-04-28 įsakymo Nr. 1K-131 redakcija) „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės grynojo skolinimosi sumos skaičiavimo taisyklių patvirtinimo“.

Planuodama skolinimasi Vyriausybė ketino panaudoti 1 605 mln. Lt iš susidariusio 2009 m. gruodžio 31 d. valstybės piniginių išteklių likučio (2 584 mln. Lt) ir planavo gauti įplaukas iš perskolintų lėšų – 188 mln. Lt. Tai įvertinus, planuojamas skolinimosi poreikis sudarė 12 808 mln. Lt.

Faktiškai minėtiems tikslams padengti reikėjo 9 372 mln. Lt skolintų lėšų. Vyriausybė per 2010 m. pasiskolino 11 894 mln. Lt. Valstybės piniginių išteklių likutis 2010 m. gruodžio 31 d. padidintas iki 3 457 mln. Lt. Finansų ministerija Aiškinamajame rašte prie 2010 m. valstybės biudžeto apyskaitos atskleidė, kad didesnis finansinių išteklių likutis 2010 m. pabaigoje buvo sukauptas siekiant sumažinti finansavimo įtampą 2011 m. pirmą ketvirtį esant dideliame neapibrėžtumui finansų rinkose.

Valstybės garantijų ir garantijų institucijų priimtų įsipareigojimų pagal valstybės garantijas limitai neviršyti. 2010 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymu nustatyta, kad valstybės priimtų garantinių įsipareigojimų dėl studentams teikiamų paskolų suma negali viršyti 150 mln. Lt. Negrąžintų paskolų su valstybės garantija studentams likutis 2010 m. pabaigoje sudarė 31,3 mln. Lt, nustatytas rodiklis neviršytas.

Šiuo metu Lietuvoje veikia dvi garantijų institucijos: UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ ir UAB „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“, kurioms pavesta užtikrinti kredito institucijoms teikiamų paskolų grąžinimą.

Faktinis 2010 m. garantijų institucijų priimtų įsipareigojimų – suteiktų valstybės garantijų dydis – 765,6 mln. Lt, nustatytas 1 597 mln. Lt, limitas neviršytas (7 lentelė).

7 lentelė. Garantijų institucijoms suteiktų valstybės garantijų limitai, 2009-2010 m.

Eil. Nr.	Garantijų institucija	Metai	Nustatytas limitas, iki mln. Lt	Faktinis rodiklis, mln. Lt
1.	UAB „Investicijų ir verslo garantijos“	2009	650,0	272,3
		2010	900,0	362,5
2.	UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas	2009	488,0	408,0
		2010	602,0	403,1
3.	Bendras limitas dydis	2009	1 138,0	701,2
		2010	1 597,0	765,6

Šaltinis – Finansų ministerija

Garantijų institucijų priimti įsipareigojimai – suteiktos valstybės garantijos kasmet didėja. Jie didėja garantijų institucijoms siekiant kuo didesniams smulkiojo ir vidutinio verslo įmonių skaičiui padėti gauti verslo pradžia ar plėtrai reikalingą finansavimą pagal Europos Sąjungos finansinės paramos programas finansuojamiems projektams vykdyti.

Savivaldybių skolinimosi limitai neviršyti, tačiau informacija apie jų laikymąsi atskleista netiksliai. Savivaldybių garantijų limitą viršijo trys savivaldybės.

Savivaldybių skolinimosi limitus nustato Seimas, tvirtindamas atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinius rodiklius. Aiškinamajame rašte pateikiama informacija

apie savivaldybių skolinimosi limitų laikymąsi pagal 2010 m. gruodžio 31 d. būklę⁴⁰. Pagal 19 priede pateikiamus duomenis 3 savivaldybės – Anykščių, Varėnos ir Panevėžio viršijo savivaldybės garantijų limitą. Įstatymu nustatytą savivaldybių skolinimosi limitą viršijo 16 savivaldybių, tačiau šios savivaldybės vykdė projektus, finansuojamus iš Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos. Tokiu atveju šios savivaldybės joms nustatyto papildomo skolinimosi limitu neviršijo. Aiškinamajame rašte nėra informacijos, kad savivaldybės vykdė projektus, finansuojamus iš Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos. Valstybės kontrolė Išvadoje dėl 2009 m. valstybės skolos ataskaitų⁴¹ rekomendavo tinkamai atskleisti minėtą informaciją, tačiau rekomendacija iki šiol neįvykdyta (plačiau apie rekomendacijos įgyvendinimą žr. Išvados IV dalį).

⁴⁰ Valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos aiškinamojo rašto 19 priedas.

⁴¹ Valstybės kontrolės 2010-09-30 išvada Nr. FA-P-700-3-80 „Dėl Lietuvos Respublikos 2009 m. valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų“.

IV DALIS. SEIMO IR VALSTYBĖS KONTROLĖS SIŪLYMŲ ĮGYVENDINIMAS

Valstybės kontrolė Išvadoje dėl 2009 m. Valstybės skolos ataskaitų⁴² pateikė siūlymus Finansų ministerijai ir Vyriausybei. Seimas nutarimu⁴³ pasiūlė Vyriausybei priimti sprendimus pagal Valstybės kontrolės pateiktus pasiūlymus ir pateikti informaciją apie jų įgyvendinimą.

Iš 11 pateiktų rekomendacijų 4 yra įgyvendintos, trims rekomendacijoms įgyvendinti yra parengti teisės aktų projektai, kurie vis dar derinami ministerijoje, viena yra įgyvendinta iš dalies ir trys – neįgyvendintos. Be to, lieka neįgyvendinta viena rekomendacija, pateikta Valstybės kontrolės Išvadoje dėl 2008 m. Valstybės skolos ataskaitų⁴⁴. Valstybės kontrolė ir toliau stebės anksčiau pateiktų siūlymų įgyvendinimo eigą (8 lentelė).

8 lentelė. Siūlymų įgyvendinimas

Siūlymas Finansų ministerijai	Įvykdymas
Inicijuoti priemonių parengimą, siekiant tobulinti valstybės piniginių išteklių valdymą, užtikrinant efektyvų laikinai laisvų valstybės fondų lėšų panaudojimą skoliniamis įsipareigojimams vykdyti.	<i>Valstybės kontrolės nuomonė:</i> Žr. Išvados III dalies 4 sk. <i>Siūlymas vykdomas</i>
Siekiant geriausio sprendimo priiimant skolinius įsipareigojimus, patikslinti <i>Komisijos sprendimams dėl Vyriausybės skolinimosi valstybės vardu, su Vyriausybės skolinimusi valstybės vardu ir jos skolinantis priimtų įsipareigojimų valdymu susijusių paslaugų pirkimo, Vyriausybės skolinantis priimtų įsipareigojimų valdymo bei valstybės piniginių išteklių valdymo priimti</i> darbo reglamentą: 1. nustatyti aiškius kriterijus, kokiais atvejais Komisijos posėdžiuose turi dalyvauti ekspertai; 2. įvertinti teisės aktų, kuriais Komisija vadovaujasi savo veikloje, pasikeitimus.	<i>Finansų ministerijos nuomonė:</i> 1. Atsižvelgiant į tai, kad viešajame sektoriuje be Finansų ministerijos specialistų konkrečios srities ekspertų nėra, nebuvo galimybės tokių ekspertų pasikviesti. Norit kviešti ekspertus iš privataus sektoriaus, būtina organizuoti finansinių paslaugų viešąjį pirkimą, dėl ko didėtų valstybės išlaidos. Dėl šios priežasties ekspertai nebuvo kviečiami. Komisijos darbo reglamente tik nustatyta galimybė, esant poreikiui ir galimybei, pasikviesti tokius ekspertus. 2. Komisijos darbo reglamentų pakeitimai bus atliekami, kai bus pakeisti atitinkami Vyriausybės nutarimai, įgyvendinantys naujos redakcijos Valstybės skolos įstatymo nuostatas. <i>Valstybės kontrolės komentaras:</i> Vyriausybės nutarimai ⁴⁵ , įgyvendinantys naujos redakcijos Valstybės skolos įstatymo nuostatas, įsigaliojo nuo 2011-08-24. Komisijos darbo reglamentas nebuvo keičiamas. <i>Siūlymas neįgyvendintas</i>
Tobulinant valstybės piniginių išteklių valdymą, apskaičiuoti ir pagrįsti laikotarpį, kuriam turi būti kaupiamos lėšos skoliniamis įsipareigojimams vykdyti; apskaičiuoti reikalingą minimalų / maksimalų laikinai laisvų valstybės piniginių išteklių likutį.	<i>Finansų ministerijos nuomonė:</i> Žr. Išvados III dalies 4 sk. <i>Siūlymas vykdomas</i>

⁴² Valstybės kontrolės 2010-09-30 išvada Nr. FA-P-700-3-80.

⁴³ Lietuvos Respublikos Seimo 2010-11-18 nutarimas Nr. XI-1150 „Dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos“.

⁴⁴ Valstybės kontrolės 2009-10-01 išvada Nr. FA-P-700-3-80.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-08-17 nutarimas Nr. 907 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-12-03 nutarimo Nr. 1329 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ ir Nr. 928 „Dėl Vyriausybės 2001 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 667 „Dėl Paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų bei valstybės garantijų teikimo ir suteiktų paskolų grąžinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

<p>Patikslinti Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos tvarką, numatant galimybę platinti denominuotus užsienio valiuta Vyriausybės vertybinius popierius vidaus rinkoje per aukcionus.</p>	<p>Valstybės kontrolės komentaras: 2011-08-17 priimtas Vyriausybės nutarimas Nr. 907 "Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriame numatyta VVP leisti nacionaline arba kita valiuta. Siūlymas įgyvendintas</p>
<p>Patikslinti Finansinių paslaugų, susijusių su išvestinių finansinių priemonių taikymu, pirkimo procedūrų taisykles, įvertinus teisės aktų, kurie yra susiję ir minimi tose taisyklėse, pakeitimus.</p>	<p>Finansų ministerijos nuomonė: Projektas dėl šių priemonių yra parengtas ir derinamas ministerijoje. Siūlymas vykdomas</p>
<p>Valstybės skolos ataskaitose atskleisti reikšmingą informaciją apie:</p> <ol style="list-style-type: none"> visus skolinimosi politikos pasikeitimus ir naudojamas skolinimosi priemones; finansinių išvestinių priemonių įtaką valstybės skolai; savivaldybes, kurios vykdė projektus, finansuojamus iš Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos, taip pat savivaldybes, kurių investicijų projektai įtraukti į Valstybės investicijų programą, ir todėl joms gali būti nustatyti didesni, nei įstatymu nustatyti bendri visoms savivaldybėms, skolinimosi limitai. 	<p>Valstybės kontrolės nuomonė:</p> <ol style="list-style-type: none"> Skolinimosi priemonės Aiškinamajame rašte yra pateiktos, tačiau nepateikti visi skolinimosi būdai – žr. Išvados II dalį; Finansinių išvestinių priemonių įtaka valstybės skolai pateikta; Informacija apie savivaldybes, kurios vykdė projektus, finansuojamus iš Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos, taip pat savivaldybes, kurių investicijų projektai įtraukti į Valstybės investicijų programą, ir todėl joms gali būti nustatyti didesni, nei įstatymu nustatyti bendri visoms savivaldybėms, skolinimosi limitai, Aiškinamajame rašte nepateikta; <p>Siūlymas įgyvendintas iš dalies</p>
<p>Siūlymas Vyriausybei</p>	<p>Įvykdymas</p>
<p>Siekiant, kad Vyriausybės vidutinės trukmės skolinimosi ir skolos valdymo strategija realiai padėtų kurti ir vykdyti efektyvią valstybės skolos valdymo politiką, ir atsižvelgiant į tarptautinę patirtį, patobulinti minėtą strategiją:</p> <ol style="list-style-type: none"> į esamos būklės analizę įtraukti skolos rizikų rodiklių analizę, pateikti jų pokytį per pastaruosius metus; pateikti vidutinės trukmės prognozes, kaip turėtų kisti skolos struktūra, skolos valdymo išlaidos, skolinimosi rizikos rodikliai priklausomai nuo aplinkybių pasikeitimo ir strategijos pasirinkimo; nustatyti aiškius ir konkrečius priemonių įgyvendinimo kriterijus. 	<p>Finansų ministerijos nuomonė: Šiuo metu derinamas nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-2014 m. skolinimosi ir skolos valdymo gairių patvirtinimo“ projektas, kuris yra parengtas atsižvelgiant į tarptautinę praktiką. Teisės akto projektas pakeis šiuo metu galiojantį nutarimą. Siūlymas vykdomas</p>
<p>Atsižvelgiant į užsienio šalių gerąją praktiką ir siekiant laikytis fiskalinio skaidrumo principų, apsvaistyti Valstybės skolos ataskaitų rengimo tikslumą, kai bus sudaromas valstybės konsoliduotų finansinių ataskaitų rinkinys, ir rengti skolos valstybės vardu valdymo ataskaitą, kuri apimtų ir Vyriausybės vidutinės trukmės skolos valstybės vardu valdymo strategijos įgyvendinimą.</p>	<p>Finansų ministerijos nuomonė: Kai bus sudarytas valstybės konsoliduotų finansinių ataskaitų rinkinys, Finansų ministerija, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės rekomendaciją, peržiūrės valstybės skolos ataskaitų rengimo tikslumą. Atsižvelgdami į rekomendacijas rengti skolos valstybės vardu strategijos įgyvendinimo ataskaitą, pastebime, kad skolos valstybės vardu valdymo strategija yra reguliariai atnaujinama ir tobulinama atsižvelgiant į naujausias finansų rinkų tendencijas ir kitų šalių praktiką, vykdomos priemonės ir siektini uždaviniai taip pat keičiasi, dėl to nuolatine patvirtinta forma pateikti strategijos įgyvendinimo informacijos iš esmės nebūtų galimybės. Pastaruosius kelerius metus ši informacija teikiama Seimui Aiškinamajame rašte. Ši informacija, kuri iš esmės yra aprašomojo pobūdžio, ir toliau bus kasmet pateikta Seimui.</p>

	<i>Siūlymas neįgyvendintas</i>
Siekiant užtikrinti Maastrichto kriterijaus laikymąsi, kontroliuoti visus valdžios sektoriaus subjektų prisiimtus skolinius įsipareigojimus. Tuo tikslu pakoreguoti teisinę bazę, kad centrinei ir vietos valdžiai priskirtini subjektai, tarp jų ir viešosios įstaigos, galėtų prisiimti skolinius įsipareigojimus tik pritarus institucijai, atsakingai už skolinimąsi ir skolos valdymą.	<i>Valstybės kontrolės komentaras:</i> Finansų ministerija pasirinko kitą mechanizmą, kaip kontroliuoti visus valdžios sektoriaus subjektų prisiimtus skolinius įsipareigojimus – pasiūlė Vyriausybei įpareigoti ministerijas per 45 dienas ketvirčiui pasibaigus teikti Finansų ministerijai ketvirtinę informaciją apie juridinių asmenų, kurių dalyvio teises ir pareigas jos įgyvendina, skolinius įsipareigojimus. Vyriausybė 2011-07-11 protokolu Nr. 49 siūlymą įgyvendino. <i>Siūlymas įgyvendintas</i>
Siekiant viešumo ir skaidrumo, reglamentuoti Vyriausybės vertybinių popierių išleidimą vidaus rinkoje neviešu būdu.	<i>Valstybės kontrolės komentaras:</i> 2011-08-17 priimtas Vyriausybės nutarimas Nr. 907 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriame numatyta, kad VVP gali būti išleidžiami dvišalių derybų būdu. <i>Siūlymas įgyvendintas</i>
Laikytis programinio biudžeto sudarymo principų ir išlaidas, kurios pagal savo esmę atitinka valstybės biudžeto asignavimus, finansuoti ne iš skolintų lėšų, o numatant asignavimus atitinkamų metu biudžeto projekte.	<i>Finansų ministerijos nuomonė:</i> Į šią rekomendaciją buvo atsižvelgta rengiant 2011 m. valstybės biudžetą, t.y. suma, reikalinga tiesioginėms išmokoms Lietuvos žemės ūkio veiklos objektams mokėti, 2011 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme buvo numatyta Žemės ūkio ministerijos asignavimuose, iš kurių minėtos išmokos yra finansuojamos. <i>Valstybės kontrolės komentaras:</i> Žr. Išvados III dalies 5 sk. <i>Siūlymas neįgyvendintas</i>
Siekiant užtikrinti valdžios sektoriaus subjektų skolinimosi kontrolę ir siekiant informacijos skaidrumo, užtikrinti, kad centrinei ir vietos valdžiai priskiriamų subjektų sąrašai būtų skelbiami viešai.	<i>Finansų ministerijos nuomonė:</i> Centrinei valdžiai priskiriamų subjektų sąrašas skelbiamas Lietuvos statistikos departamento interneto svetainėje http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1773 . <i>Siūlymas įgyvendintas</i>

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Išvadą ir Išvados priedą parengė:

Valstybės kontrolės 6-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja (finansiniam (teisėtumo) auditui) Danguolė Krištopavičienė, vyriausioji valstybinė auditorė Erika Latyšovič (grupės vadovė), vyriausiasis valstybinis auditorius Algirdas Karanauskas ir vyresnioji valstybinė auditorė Vita Andrulytė.

Išvados kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Prezidentui,

Lietuvos Respublikos Vyriausybei,

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai.